

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA VEŘEJNÉ EKONOMIKY

Zhodnocení zadluženosti územních samosprávných celků v České Republice
Indebtedness Evaluation of Territorial Self-governing Units in the Czech Republic

Student:

Andrea Býmová

Vedoucí bakalářské práce:

doc. Ing. Aleš Melecký, Ph.D.

Ostrava 2018

Zadání bakalářské práce

Student: **Andrea Býmová**

Studijní program: B6202 Hospodářská politika a správa

Studijní obor: 6202R055 Veřejná ekonomika a správa

Téma: Zhodnocení zadluženosti územních samosprávných celků v České republice
Indebtedness Evaluation of Territorial Self-governing Units in the Czech Republic

Jazyk vypracování: čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Charakteristika územních samosprávných celků v České republice
3. Zhodnocení zadluženosti krajů v České republice
4. Zhodnocení zadluženosti vybraných obcí v Moravskoslezském kraji
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

MORRISON, Fred L. *Fiscal Rules - Limits on Governmental Deficits and Debt*. Cham: Springer, 2016. ISBN 978-3-319-41203-0.

PEKOVÁ, Jitka. *Veřejné finance: teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. ISBN 978-80-7357-698-1.

PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 2. vyd. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2789-9.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. Ing. Aleš Melecký, Ph.D.**

Datum zadání: 24.11.2017

Datum odevzdání: 11.05.2018

doc. Ing. Petr Tománek, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Zdeněk Zmeškal
děkan fakulty

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně. Všechny použité informační zdroje jsem uvedla v seznamu literatury a patřičně citovala v bakalářské práci.

V Ostravě dne 11. 05. 2018

Andrea Býmová

Andrea Býmová

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat panu doc. Ing. Aleši Meleckému, Ph.D. za vedení práce, za vstřícnost a cenné připomínky, které mi během vypracování této práce věnoval.

Obsah

1	Úvod	7
2	Charakteristika územních samosprávných celků v České republice	9
2.1	Definice územně samosprávného celku	9
2.2	Územní samospráva.....	9
2.2.1	Obce	10
2.2.2	Kraje.....	12
2.3	Zadluženost územních samosprávných celků.....	14
2.4	Návratné příjmy územních samosprávných celků.....	14
2.4.1	Úvěry	15
2.4.2	Komunální dluhopisy.....	17
2.4.3	Návratné finanční výpomoci a půjčky ze státních fondů.....	18
2.4.4	Jiné zdroje financování investičních potřeb.....	19
2.5	Příčiny zadluženosti.....	19
2.6	Regulace dluhu územní samosprávy	20
2.6.1	Monitoring hospodaření obcí SIMO	22
2.6.2	Alternativní ukazatele zadluženosti	23
3	Zhodnocení zadluženosti krajů v České republice	25
3.1	Rozpočet krajů	26
3.1.1	Příjmy krajů	26
3.1.2	Výdaje krajů.....	26
3.2	Zadluženost krajů v ČR	29
3.3	Zadluženost Moravskoslezského kraje	33
3.3.1	Charakteristika Moravskoslezského kraje	33
3.3.2	Vývoj příjmů a výdajů Moravskoslezského kraje	33
3.3.3	Zadluženost Moravskoslezského kraje	36
3.4	Korelační analýza zadlužení a makroekonomických veličin v MSK.....	39

3.4.1	Korelační koeficient.....	39
4	Zhodnocení zadluženosti vybraných obcí v Moravskoslezském kraji.....	42
4.1	Ostrava.....	43
4.1.1	Charakteristika města Ostravy	43
4.1.2	Vývoj příjmů a výdajů města Ostravy	43
4.1.3	Zhodnocení zadluženosti města Ostravy	46
4.2	Opava.....	48
4.2.1	Charakteristika města Opavy	48
4.2.2	Vývoj příjmů a výdajů města Opavy	48
4.2.3	Zhodnocení zadluženosti města Opavy	51
4.3	Karviná	53
4.3.1	Charakteristika města Karviné.....	53
4.3.2	Vývoj příjmů a výdajů města Karviné.....	53
4.3.3	Zhodnocení zadluženosti města Karviné	56
5	Závěr	58
	Seznam použité literatury	60
	Seznam zkratk	65
	Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	

1 Úvod

Tato bakalářská práce je zaměřena na zadluženost územních samosprávných celků v České republice, podrobněji se zabývá zadlužeností krajů a vybraných obcí v Moravskoslezském kraji.

Zadluženost územních samosprávných celků se týká obcí, krajů a dobrovolných svazků obcí. V současné době lze pozorovat rekordně nízkou zadluženost územní samospráv, která se rok, co rok snižuje. Tuto příznivou informaci zachycuje pozitivní změna ratingu, který v nedávné době obdrželo devět obcí a krajů v České republice.

Obce a kraje v minulosti čerpaly rozsáhlé úvěry k financování svých investičních potřeb. Splatnost zmíněných úvěrů byla obvykle stanovena na 10 let, přičemž došlo k zadlužení mnoha samospráv. S klesající zadlužeností klesají také náklady na správu dluhu obecních a krajských rozpočtů a zároveň dochází k růstu daňových příjmů. Uvedené rozpočty proto začínají mnohdy vykazovat přebytek. Tyto přebytky jsou podporovány příznivým ekonomickým vývojem a také poklesem dotací, zejména investičních dotací, což vede obce a kraje k nižším výdajům na investice.

Hlavním cílem této bakalářské práce je popsat a zhodnotit zadluženost krajů v ČR a vybraných obcí v Moravskoslezském kraji. Konkrétně se jedná o tři statutární města (o město Ostravu, Opavu a Karvinou). Práce je zaměřena také na vývoj hospodaření územních rozpočtů a příčiny jejich zadlužení.

Tato práce je členěna do pěti dílčích kapitol, včetně úvodu a závěru. Druhá kapitola se zaměřuje na základní teoretické aspekty územní samosprávy. V této části je provedena stručná charakteristika územních samosprávných celků, jako jsou obce či kraje, je vymezena jejich působnost a řídicí orgán a také je zde popsána problematika samotné zadluženosti územní samosprávy. Tato kapitola je dále věnována příčinám a způsobům zadluženosti krajů a obcí v minulosti a otázce, zdali Česká republika jejich zadluženost reguluje.

Třetí kapitola této práce se zaměřuje na analýzu zadluženosti krajů v rámci celé České republiky. Především na vývoj příjmové i výdajové stránky rozpočtu krajů a na příčiny jejich zadlužení. Na závěr uvedené kapitoly je zhodnoceno hospodaření Moravskoslezského kraje a vývoj jeho dluhu, včetně vlivu makroekonomických ukazatelů na jeho zadluženost.

Čtvrtá kapitola je věnována analýze zadluženosti vybraných obcí v Moravskoslezském kraji. V této kapitole je hodnocena zadluženost tří nejvíce zadlužených statutárních měst v Moravskoslezském kraji – Ostravy, Opavy a Karviné.

2 Charakteristika územních samosprávných celků v České republice

Druhá kapitola práce je věnována charakteristice územních samosprávných celků v České republice. Je členěna do šesti dílčích podkapitol. První podkapitola definuje územně samosprávný celek. Druhá podkapitola je věnována územním samosprávným celkům na úrovni České republiky, podrobněji je dále zaměřena na obce a kraje. Zbývající podkapitoly jsou věnovány otázce zadluženosti územních samospráv. V uvedených podkapitolách jsou nastiňovány hlavní příčiny zadluženosti, struktura dluhu obcí a krajů, formy financování kapitálových výdajů a také otázka regulace dluhu územní samosprávy.

Kapitola je zpracována na základě údajů, které jsou čerpány z mnoha zdrojů. Vycházelo se z literatury Provazníková (2015), Peková (2004), Khan, A. a W. B. Hildreth (2002), Varadzin, Bečica (2016), Peková, Pilný, Jetmar (2005), ze zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, zákona č. 128/2000 Sb., zákona o obcích, zákona č. 129/2000 Sb., zákona o krajích, zákona č. 190/2004 Sb., zákona o dluhopisech, zákona č. 420/2004 Sb., o přezkoumání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí, zákona č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti. Dále jsou použity články z odborných časopisů Tesař (2018), Kameníčková (2018) a webových stránek Ministerstva financí (2018) a Ministerstva pro místní rozvoj (2018).

2.1 Definice územně samosprávného celku

Územně samosprávné celky jsou územními společenstvími občanů, která mají právo na samosprávu. Zákon stanoví, za jakých podmínek jsou a nejsou správními obvody (zákon č. 1/1993 Sb. Ústava České republiky, hlava sedmá).

Územně samosprávné celky jsou veřejnoprávními korporacemi, které mohou mít vlastní majetek a hospodaří podle vlastního rozpočtu. Stát může zasahovat do jejich činnosti, jen vyžaduje-li to ochrana zákona, a to způsobem stanoveným zákonem.

2.2 Územní samospráva

V České republice existuje z hlediska samosprávy dvoustupňový systém, přičemž základní jednotkou územní samosprávy dle Ústavy ČR je obec (někdy také nižší územní samosprávný celek). Druhým, vyšším územním samosprávným celkem je kraj, jež reálně vznikl od 1.1.2001 na základě zákona č. 347/1997 Sb. Tímto zákonem bylo na území České republiky vymezeno celkem 13 + 1 (Praha) vyšších územních samosprávných celků.

Každý územně samosprávný celek má své samostatné kompetence, do kterých jiný územní celek nemůže zasahovat. Obec je vždy součástí vyššího samosprávného celku. Obec i kraj jsou samostatně spravovány zastupitelstvem. Zastupitelstvo rozhoduje ve věcech samosprávy a může v mezích své působnosti vydávat obecně závazné vyhlášky.

2.2.1 Obec

Obec je základním územním samosprávným společenstvím občanů na územním celku vymezeném hranicí území obce. Obec je vymezena jako veřejnoprávní korporace, která má vlastní majetek a hospodáří s ním, vlastní finanční prostředky a sestavuje vlastní rozpočet.

Dle zákona č.128/2000 Sb. O obcích může být obec označována také jako město, statutární město nebo městys. Podmínky těchto označení jsou vymezeny v zákonu a jsou dány jejich velikostí a historickým vývojem, přičemž o jejich označení rozhoduje předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády (zákon č. 128/2000 Sb.).

Působnost obcí se dělí na samostatnou a přenesenou, a to v rozsahu stanoveném zákony. Samostatná působnost obce představuje záležitosti, které jsou v zájmu obce a občanů obce, pokud nejsou zákonem svěřeny krajům. Přenesená působnost obce pak znamená, že výkon státní správy je delegován na územní samosprávu, tedy obce. Jednotlivé obce se od sebe liší rozsahem výkonu státní správy v přenesené působnosti. V České republice rozlišujeme obce se základním rozsahem přenesené působnosti a obce s rozšířeným obsahem přenesené působnosti. Dále rozlišujeme kategorie obcí, obce s pověřeným matričním úřadem, obec se stavebním úřadem, obec s pověřeným obecním úřadem a obec s rozšířenou působností. Ke dni 01.01.2015 je v ČR evidováno 6 253 obcí s evidencí obyvatelstva, 1 282 obcí s matričním úřadem, 697 obcí se stavebním úřadem, 393 obcí s pověřeným obecním úřadem a 205 obcí s rozšířenou přenesenou působností (Varadzin, Bečica, 2016).

Za plnění přenesené působnosti náleží obcím příspěvek ze státního rozpočtu, správní poplatky a pokuty. Toto všechno tvoří příjmy rozpočtu obce.

Samostatná působnost obce plyne ze zákona o obcích, patří do ní především hospodaření obce, sestavování rozpočtu a závěrečného účtu. Dále obec může zřizovat peněžní fondy, právnické osoby a organizační složky obce. Může vydávat obecně závazné vyhlášky obce, územní a regulační plán obce. Ve věcech patřících do samostatné působnosti obce rozhoduje místní zastupitelstvo. Z hlediska zadluženosti obce rozhoduje o formě financování dluhu, účelu zadlužení obce, na jak dlouho a v jaké výši se obec zadluží.

Obec jako veřejnoprávní korporace může vydat komunální dluhopisy. Tato forma financování dluhu je upravena v zákoně č. 190/2004 Sb., o dluhopisech a pokud se obec rozhodne využít tuto formu, musí nejdříve požádat o souhlas Ministerstva financí ČR, poté může podat žádost o schválení emisních podmínek na Komisi pro cenné papíry. Záměr vydat komunální dluhopisy musí být schválen příslušným zastupitelstvem jak na úrovni obce, tak kraje. Na základě zvláštních zákonů patří dále do samostatné působnosti také místní poplatky, zřizování jednotky dobrovolných hasičů a zabezpečení úkolů požární ochrany v obci, zřizování a správa předškolních zařízení, základních škol, základních uměleckých škol a zařízení jim sloužících (Provazníková, 2015).

Orgány všech obcí vykonávají přenesenou působnost ve vymezených činnostech, jež stanoví zákon. Může jít např. o vydávání nařízení obce, rozhodování o místních a účelových komunikacích, projednávání přestupků. Obce jsou vodoprávním úřadem a spravují drobné toky, jsou povodňovým orgánem a orgánem ochrany přírody a ovzduší.

Jak již bylo řečeno výše, obec je samostatně spravována zastupitelstvem obce, dalšími orgány jako jsou rada obce, starosta, obecní úřad a zvláštními orgány obce. Totéž platí u města, statutárního města nebo městyse. Zastupitelstvo si ze svých řad volí starostu, který zastupuje obec a je odpovědný za výkon své funkce zastupitelstvu, dále si volí místostarostu, který zastupuje starostu v jeho nepřítomnosti. Starosta odpovídá za včasné objednání přezkoumání hospodaření obce, plní úkoly zaměstnavatele podle zvláštních předpisů, může po projednání s ředitelem krajského úřadu svěřit komisi výkon přenesené působnosti v určitých věcech, odpovídá za informování veřejnosti o činnosti obce, zabezpečuje výkon přenesené působnosti v obcích, kde není tajemník obecního úřadu. Rozhoduje o záležitostech samostatné působnosti obce svěřených mu a radou obce. Vykonává jiné činnosti, jež jsou vymezeny v §103 zákona o obcích č.128/2000 Sb.

Rada obce je výkonným orgánem obce v oblasti samostatné působnosti a ze své činnosti odpovídá zastupitelstvu obce. Její schůze probíhají pravidelně a jsou neveřejné. Pokud v obcích není rada volena, vykonává její pravomoc starosta.

Dalším z orgánů obce je obecní úřad, v jehož čele stojí starosta a místostarosta, dále tajemník, je-li tato funkce zřízena, a zaměstnanci obecního úřadu. Obecní úřad je obvykle členěn na odbory a oddělení, v nichž jsou začleněni zaměstnanci obce. V oblasti samostatné působnosti plní úkoly, které mu uložilo zastupitelstvo nebo rada obce, pomáhá výborům a komisím v jejich činnosti a také rozhoduje v případech stanovených zákonem o obcích. Dále vykonává přenesenou působnost.

Tajemník je zřizován v obcích s pověřeným obecním úřadem a obcích s rozšířenou působností. Není-li tato funkce zřízena nebo není-li tajemník obecního úřadu ustanoven, plní jeho úkoly starosta. Úkolem tajemníka obecního úřadu je zajišťovat výkon přenesené působnosti a být odpovědný za plnění úkolu obecního úřadu v samostatné i přenesené působnosti starostovi.

Obce mohou mít kromě výše uvedených orgánů také zvláštní orgány obce. Zastupitelstvo může zřídit jako své iniciativní a kontrolní orgány výbory. Dle zákona zastupitelstvo obce zřizuje vždy finanční a kontrolní výbor. Dále se v obcích, v jejichž územním obvodu žije více než 10 % občanů hlásících se k jiné národnosti než české, zřizuje výbor pro národnostní menšiny. Zastupitelstvo může zřídit také v částech obce osadní nebo místní výbory (zákon č. 128/2000 Sb.).

2.2.2 Kraje

Kraj je územním společenstvím občanů, které má právo na samosprávu. Toto právo vykonává v souladu se zákonem (zákon č. 129/2000 Sb. o krajích) a v souladu s potřebami kraje. Tento územní celek je veřejnoprávní korporací, která má vlastní majetek a vlastní příjmy, hospodaří podle vlastního rozpočtu, přičemž jeho působnost je vymezena ve výše uvedeném zákoně. Hlavním úkolem kraje je pečovat o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů (Peková, Pilný, Jetmar, 2005).

Kraj vykonává svou samosprávu, do jeho působnosti vstupují státní orgány jen v případě, vyžaduje-li to ochrana zákona. Kromě samosprávy vykonává také přenesenou působnost neboli státní správu. Při výkonu státní správy je kraj správním obvodem. V jeho kompetenci je vykonávat finanční kontrolu podle rozpočtových pravidel územních rozpočtů a podle zvláštního právního předpisu.

Kraj je samostatně spravován zastupitelstvem kraje, radou kraje, hejtmanem, krajským úřadem nebo zvláštním orgánem kraje. Zastupitelstvo si ze svých řad volí hejtmana kraje a náměstka hejtmana (nebo náměstkyni hejtmana). Hejtman, stejně jako starosta obce, zastupuje kraj navenek, v době jeho nepřítomnosti je zastupován náměstkem hejtmana a oba jsou odpovědní za výkon své funkce zastupitelstvu.

Výkonným orgánem je rada kraje, ta je tvořena hejtmanem, náměstkem hejtmana a dalšími osobami zvolenými z řad zastupitelstva. Počet členů rady je dán počtem obyvatel kraje. Rada může rozhodovat ve věcech přenesené působnosti, stanoví-li tak zákon.

Hejtman zřizuje pro výkon státní správy zvláštní orgány a zastupitelstvo může zřídit jako své iniciativní a kontrolní orgány výbory. Vždy však zřizuje finanční, kontrolní výbor a výbor pro výchovu, vzdělání a zaměstnanost.

Úkoly, které jsou uloženy v samostatné nebo přenesené působnosti zastupitelstvem nebo radou, plní krajský úřad, který napomáhá činnosti výborů a komisí. V jeho čele stojí ředitel, který je za výkon své funkce odpovědný hejtmanovi.

Samostatná působnost je vymezená v zákoně o krajích a patří do ní:

- hospodaření kraje,
- rozpočet a závěrečný účet kraje,
- peněžní fondy kraje,
- právnické osoby kraje a organizační složky kraje a účast kraje v právnických osobách,
- osobní a věcné výdaje na činnost krajského úřadu a zvláštních orgánů kraje, organizace řízení, personální a materiální zabezpečení krajského úřadu,
- vydávání obecně závazných vyhlášek,
- zákonodárná iniciativa vůči poslanecké sněmovně,
- aktivní legitimace k podání ústavní samosprávné stížnosti a návrhu na zrušení podzákonného právního předpisu Ústavním soudem,
- program rozvoje kraje,
- územně plánovací dokumentace pro území kraje a vyhlašování její závazné části obecně závaznou vyhláškou,
- účast v regionech soudržnosti,
- dopravní obslužnost na území kraje,
- koncepce rozvoje cestovního ruchu,
- ukládání pokut v samostatné působnosti atd. (Provazníková, 2015).

Při výkonu státní správy je kraj řízen správním řádem. Stát do jeho kompetencí může zasahovat jen v případě, že by porušil ústavnost nebo zákonnost. Na základě zvláštních zákonů může do samostatné působnosti kraje patřit např. školství, ústavy sociální péče, zřizování zařízení zdravotnické péče, záchranné služby, koncepce odpadového hospodářství a jiné činnosti, uvedené v zákoně.

Pokud bychom se soustředili na přenesenou působnost, tak ta se změnila v rámci reformy veřejné správy, v rámci které se začaly na kraje převádět uvedené činnosti jako např. povolování zvláštní udržování silnic II. a III. třídy, výkon státní památkové péče

v oblasti národních kulturních památek, zprostředkování osvojení a pěstounské péče, rozhodování do zařazení lesů, rozhodování na úseku myslivosti a rybářství a nespočet jiných činností.

Druhou vlnou, kterou byla změna působnosti krajů, je rozšíření kompetencí, které na kraj přešly po zrušení okresních úřadů. Zde to je např. odvolání proti řízení obcí, kontrola výkonů státní správy orgány obcí a metodická pomoc obcím, přezkoumání o hospodaření obce, výkon dozoru nad zákonností ve státní správě a samosprávě obcí, rozhodování o oddělení části obce nebo rozhodnutí v případě nečinnosti obecních úřadů v přenesené působnosti o jejím výkonu jiným obecním úřadem (Provazníková, 2015).

2.3 Zadluženost územních samosprávných celků

Zadluženost územních samosprávných celků se na území ČR týká zejména obcí. V minulých letech byly vynaložené peněžní prostředky použity převážně na investiční transfery. Pod těmito investicemi si můžeme představit např. výstavby plynofikací, kanalizací, ČOV, vodovodů a skládek. Jednalo se také revitalizace budov, sloužících potřebám občanů, jako jsou sportovní areály, domy s pečovatelskou službou či jiné občanské vybavenosti na úrovni obce.

Zaměříme-li pozornost na strukturu dluhů obcí, tak mezi jednotlivé zdroje, jež obce využívají k financování dluhu, patří bankovní úvěry od peněžních ústavů, výnosy emitovaných komunálních dluhopisů, návratné finanční výpomoci a půjčky ze státního rozpočtu nebo ze státních fondů (Provazníková, 2015).

2.4 Návratné příjmy územních samosprávných celků

Územní samosprávy při financování svých potřeb využívají příjmy návratného charakteru. Tento druh příjmu je významný především pro financování dlouhodobých investic, které obec nemůže financovat z běžných příjmů. Tyto druhy výpůjček jsou považovány za přirozený nebo nejlepší způsob financování kapitálových výdajů, protože investice mohou generovat příjmy z prodeje služeb, které jsou mnohdy dostatečné nejen pro pokrytí provozních nákladů, ale i na financování splátek půjčky (Provazníková, 2015).

Mezi nejčastější zdroje návratných příjmů patří:

- úvěry od komerčních bank nebo institucí, přičemž tyto instituce půjčují speciálně územním samosprávám a jejich úrokové sazby jsou nižší než u jiných komerčních bank,

- emise komunálních obligací nebo akcií, ovšem tento zdroj příjmů zahrnuje emisní náklady, o které se sníží potřebné finanční prostředky,
- návratné půjčky a finanční výpomoci od jiných subjektů.

V případě, že si obce nejsou schopny získat půjčku za obvyklou úrokovou míru, mohou využít prostředky vyšší úrovně vlády. Jedná se o podporu takových kapitálových investic, jež nejsou financovány z dotačních programů. U takových lokalit, kde je příjmová skupina poměrně nízká a je zde potřeba výstavby. Např. kraje mohou využít rovněž úvěry a finanční výpomoci přímo ze státního rozpočtu a z rozpočtu státních fondů (Provazníková 2015).

2.4.1 Úvěry

Úvěr je jedna z nejvýhodnějších variant formy financování kapitálových výdajů, jelikož je dostupný a mnohdy levnější než jiné druhy návratných zdrojů financování. Představuje vztah mezi územní samosprávou a bankou, jakožto věřitelem. Nejčastějším poskytovatelem úvěrů jsou domácí peněžní instituce, jako je Česká spořitelna a.s., Československá obchodní banka, a.s. a Komerční banka, a.s. Dále některá statutární města využívají zahraničního věřitele Evropskou investiční banku, jejímž posláním je podporovat politiky EU. Evropská investiční banka poskytuje úvěry, jež se vyznačují velmi nízkou úrokovou sazbou a velmi dlouhou dobou splatnosti. Pro subjekty územní samosprávy jsou důležité podmínky úvěrů a půjček, doba splatnosti úvěru a způsob stanovení úrokové sazby (Peková, 2004).

Dle doby splatnosti lze rozlišit úvěr krátkodobý, střednědobý a dlouhodobý.

2.4.1.1 Krátkodobý úvěr

Krátkodobé, překlenovací úvěry využívají obce zejména k překlenutí časového nesouladu mezi skutečným plněním příjmu a potřebou financovat běžné výdaje, ojediněle se tyto druhy používají na financování investic, což však není příliš vhodné, pokud se jedná o dlouhodobější investice. Tento druh úvěru je obvykle poskytován peněžními ústavy během rozpočtového období nebo výjimečně na přelomu kalendářního roku (Provazníková, 2015). V ČR jde zejména o kontokorentní úvěry v jednom rozpočtovém období. Tento druh úvěru lze čerpat v omezené výši a po omezenou dobu v průběhu kalendářního roku. Na základě dohody s danou bankovní institucí je kontokorentní úvěr poskytován na běžném účtu, kde může být jak kreditní, tak debetní zůstatek. Výše tohoto zůstatku je smluvně vymezena, stejně tak výše úroku. Jak již bylo řečeno výše, tento druh úvěru je stanoven v jednom rozpočtovém období, proto jej nelze využívat např. na krytí výsledného deficitu obce (Peková, 2004).

2.4.1.2 Střednědobý úvěr

Tento druh úvěrů poskytují banky zpravidla účelově na pokrytí investičních akcí, u kterých je předpoklad, že budou v blízké době zhodnoceny. Obce a regiony čerpají tento úvěr na základě došlých faktur na investiční dodávky a podle umorovacího plánu a úvěrové smlouvy, splácejí jistinu a úroky z územního rozpočtu. Tento druh úvěru je obcemi a regiony využíván nejčastěji (Peková, 2004).

2.4.1.3 Dlouhodobý úvěr

Dlouhodobý úvěr využívají obce a regiony rovněž na financování investic, jde zejména o investice do technické infrastruktury. Záleží zde především na životnosti dané investice, která je z úvěru financována. U většiny územních samosprávných celků tvoří tento druh úvěru nejvyšší objem čerpaných peněžních prostředků (Peková, 2004).

U dlouhodobých a střednědobých úvěrů využití a splácení úvěru ovlivňuje úroková sazba. Ta může být fixní a variabilní. Variabilní sazba se obvykle stanoví jako určité procento nad obecnou úrokovou sazbou, to je např. sazba centrální banky nebo úroková sazba PRIBOR. Na rozhodování, zda si má obec půjčit za fixní nebo variabilní úrokovou sazbu, mají vliv podmínky na kapitálovém trhu a očekávaný vývoj referenčních úrokových sazeb. Pokud bychom očekávali růst referenční úrokové sazby, je vhodnější zvolit fixní úrokovou sazbu, pokud naopak pokles, volili bychom variabilní úrokovou sazbu (Provazníková, 2015).

Dalším důležitým faktorem u této možnosti financování je způsob splácení úvěru. Obce či kraje mohou využívat např. metodu anuity. Anuita je pravidelná splátka úvěru, jejíž výše se v průběhu času nemění. Tvoří ji dvě části, splátka jistiny a splátka úroků. Poměr mezi těmito částmi je nejvyšší na počátku splácení a postupně je snižován. Jiným způsobem je možnost splácet pouze úroky a jistinu jednorázově uhradit až po vypršení lhůty splatnosti, tento způsob můžeme nazvat nerovnoměrnou anuitou (Provazníková, 2015).

Zda obec nebo kraj uzavře smlouvu o přijetí úvěru nebo zápůjčky, rozhoduje místní zastupitelstvo. Tato pravomoc je vymezena v příslušné legislativě (zákon č. 129/2000 Sb., zákon č. 128/2000 Sb.) Podmínkou poskytnutí úvěru obci nebo regionu finanční institucí, je určitá forma záruky, kterou municipalita poskytne. Může se jednat např. o ručení majetkem nebo budoucími rozpočtovými příjmy, případně třetí osobou. Použití střednědobých a dlouhodobých úvěrů k financování investic je v ČR hojně využíváno, dle statistik, jež uvedlo Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, bylo k 31.12.2017 poskytnuto 1 296 hypotečních úvěrů, smluvní jistina činila 13 267 799 tis. Kč.

Pokud bychom se podívali na stav hypotečních úvěrů v krajích, tak k 31.12.2017 bylo poskytnuto celkem 58 úvěrů, smluvní jistina činila 846 768 tis. Kč. Nejvíce úvěrů bylo poskytnuto v hl. městě Praha, celkem 22 úvěrů s jistinou 358 404 tis Kč. Druhým krajem v pořadí byl kraj Jihomoravský, zde bylo poskytnuto celkem 12 úvěrů a jistina činila 231 228 tis. Kč (MMR, 2018).

2.4.2 Komunální dluhopisy

Komunální dluhopis je dluhový cenný papír, jenž vydala obec či kraj. Obec či kraj za něj ručí celým svým majetkem. Může jim být i dluhopis, který vydala bankovní instituce. Pokud tato instituce ze zisku jejich prodeje poskytne úvěr obci či kraji, který o jejich vydání požádal a zodpovídá za splacení dluhopisu s příslušenstvím svým majetkem.

Komunální dluhopis představuje dluhový cenný papír se splatností delší než 1 rok. Tento cenný papír vyjadřuje pohledávku vlastníka vůči tomu, kdo cenný papír vystavil. Předpokladem těchto cenných papírů je úvěrový vztah mezi emitentem a investorem. Investor nakoupí emitované dluhopisy dané obce či kraje s podmínkou, že dlužník investorovi splatí zapůjčený obnos a vyplatí zaručený výnos ve stanovené lhůtě.

Územní samosprávy mohou tímto způsobem ihned získat značné množství peněžních prostředků na financování svých potřeb, navíc komunální dluhopisy jsou zajištěny formou prohlášení daného emitenta, emitent tak nemusí ručit konkrétní zástavou. Další výhodou, kterou představuje tato forma financování je, že splacení probíhá většinou jednorázově, emitent tak může disponovat s celou částkou až do doby splatnosti dluhopisů. Na druhé straně je zde celá řada nevýhod, jako je skutečnost, že samotná emise vede ke zvýšení míry zadluženosti emitenta. Samotná emise představuje značné emisní náklady, a to jednak náklady vydání emise a náklady životnosti emise.

Tato forma financování dluhu je upravena v zákoně č. 190/2004 Sb., o dluhopisech a pokud se obec rozhodne využít tuto formu financování, musí nejdříve požádat o souhlas Ministerstvo financí ČR, poté může podat žádost o schválení emisních podmínek na Komisi pro cenné papíry. Záměr vydat komunální dluhopisy musí být schválen příslušným zastupitelstvem jak na úrovni obce, tak kraje.

Existují určité předpoklady, které musí územní samosprávy splnit, aby mohly tyto cenné papíry emitovat. Předpokladem úspěšné emise dluhopisů je mít dostatek investorů. Z pohledu investorů by měl být emitent finančně stabilní. Emise komunálních dluhopisů jsou určeny k financování dlouhodobých potřeb, tedy rozsáhlých investičních akcí, které by měly být perspektivní a měly by vzbudit zájem široké veřejnosti (Moderní obec, 2002).

Jedná se o potřebu finančních prostředků minimálně ve výši 10 mil. Kč, optimálně 100 mil. Kč a více. V minulosti emitovala komunální obligace především statutární města. Jednalo se o města jako je např. Praha, Ostrava, Brno a Liberec. (Provazníková, 2015).

Tabulka č. 2.4.2.1 Přehled emitovaných komunálních obligací v ČR

Rok	Město	Hodnota	Splatnost	Úrok
1997	Židlochovice	40 milionů	10 let	12,9 %
1999	Praha	200 mil. eur	5 let	4,63 %
2002	Brno	85 mil. eur	7 let	5,5 %
2003	Praha	170 mil. eur	10 let	3,95 %
2004	Ostrava	100 mil. eur	10 let	
2010	Liberec	2 mld. Kč	15 let	pohyblivá úroková sazba
2011	Praha	5 mld. Kč	10 let	4,25 %
2013	Praha	200 mil. eur	10 let	3,125 %
2014	Liberec	1,3 mld. Kč	10 let	pohyblivá úroková sazba

Zdroj: Provazníková, str. 179

2.4.3 Návrtné finanční výpomoci a půjčky ze státních fondů

Návrtné finanční výpomoci a půjčky od jiných subjektů bývají většinou zahrnuty v rozpočtové soustavě. Tento druh výpomoci je zpravidla bezúročný, není spojen s úrokovým zatížením. Ovšem každá obec nebo region nemá nárok žádat o tento druh půjčky, lze jej využít pouze v případě, že si obce nejsou schopny získat půjčku za obvyklou úrokovou míru. V tomto případě je na uvážení vyšší vládní úrovně, zda tuto půjčku poskytne. V České republice jde zejména o půjčky ze Státního fondu životního prostředí a Státního fondu rozvoje bydlení. Správci uvedených fondů mohou dle rozpočtových pravidel poskytovat kromě dotací i krátkodobé návrtné finanční výpomoci a střednědobé půjčky. Návrtné finanční půjčky jsou poskytovány na financování investic, a proto je zde podmínka jisté finanční spoluúčasti obce, potenciálně i kraje. Jedná se o podporu takových kapitálových investic, jež nejsou financovány z dotačních programů. Návrtné finanční

půjčky se používají u takových lokalit, kde jsou příjmy obce poměrně nízké a je zde potřeba výstavby infrastruktury (Peková, 2004).

2.4.4 Jiné zdroje financování investičních potřeb

Další možností financování investiční potřeby obce či kraje, která souvisí se zabezpečováním veřejných statků, je komunální leasing. Můžeme jej rovněž nazvat finanční nebo operativní pronájem a umožňuje získat investici plně nebo z části z cizích zdrojů. Výhodou této formy financování je rychlost pořízení investice a pružnost splátkového kalendáře, který může být určitým způsobem přizpůsoben finančním možnostem obce a kraje. Navíc investice může být pořízena i v případě, pokud municipalita nemůže využít návratné finanční prostředky. Nevýhodou tohoto způsobu financování je finanční náročnost, která je ve srovnání s jinou formou financování poměrně vysoká. Využití této formy financování celkově zvyšuje zadluženost územní samosprávy.

Principem je zakoupení hmotného majetku, který požaduje obec nebo kraj jako leasingový nájemce, leasingovou společností. Na základě leasingové smlouvy je poskytnutý hmotný majetek předán do dlouhodobého užívání obce (kraje) za leasingové nájemné (Provazníková, 2015).

Touto formou může obec získat např. stroje na čištění a údržbu komunikací, dopravní techniku, stroje na odvoz a zpracování odpadů. Po skončení leasingu většinou umožňuje leasingový pronajímatel odkoupení předmětu leasingu, a to zpravidla za zůstatkovou cenu (Peková, 2004).

2.5 Příčiny zadluženosti

Koncem 90. let 20. století docházelo k vysokým investičním nárokům obcí, k financování těchto rozvojových potřeb již nestačily běžné konsolidační příjmy, obce se tak začaly obracet na kapitálový trh. Tyto nadměrné kapitálové příjmy způsobily vysoké tempo růstu zadluženosti. (Khan, A. a W. B. Hildreth, 2002) Obce potřebovaly vynaložit finanční prostředky na výstavbu infrastruktury, tyto výdaje hradily návratnými příjmy a jelikož byly tyto investice nenávratné, docházelo k růstu zadluženosti (Provazníková, 2015).

V současné době většina kapitálových výdajů směřuje na neziskové projekty, které v budoucnu nepřinesou finanční užitek, dojde k jejich zadlužení a následně splacení dluhu na vrub běžných příjmů, což může být zejména u malých obcí ohrožující.

Dalším aspektem zadluženosti je alokace investičních dotací a jejich přidělovací kritéria, která stanovují jistou spoluúčast na financování projektů. Tuto situaci řeší řada

obcí přijetím bankovních úvěrů. Specifickým případem je čerpání investičních dotací ze Strukturálních fondů EU. Tento typ dotace vyžaduje vždy vlastní spoluúčast na financování projektu, navíc pro financování je uskutečněno až po celkové realizaci projektu. Obec je tak nucena si půjčit celou částku, jež je potřebná k financování projektu. Existuje zde také riziko nefinancování projektu z důvodu porušení rozpočtové kázně. U obce, jejíž příjmy nejsou dostačující, může tímto způsobem dojít k předlužení (Provazníková, 2015).

Příčinou zadluženosti může být také skutečnost, že finanční instituce mohou zcela bez omezení poskytovat bankovní úvěry obcím, jelikož obec jako územní samosprávný celek představuje méně rizikového klienta (Provazníková, 2015). Pokud obec sjednává úvěr, měla by využít všech služeb, které peněžní ústav nabízí, a to včetně konzultací, měla by zamezit chybám při uzavírání smluv a správně nastavit zadávací podmínky a parametry investičního úvěrového rámce. Je výhodné nastavit limit investičního úvěrového rámce a rozložit si jej do několika let čerpání. Obec tak má čas na přípravu projektů, může je měnit a čerpat ve vazbě na vysoutěžené ceny investic.

V současné době jsou úvěry pro obce stále výhodné, mnohdy je tato forma financování investic výhodnější než financování formou dotací z Evropských fondů. Dle ekonoma Ing. Lud'ka Tesaře by se měly obce zaměřit na financování investic bez dotací, všechno záleží jen na správném nastavení finanční možnosti obce. Označuje úvěrový rámec pro obce jako výhodný komerční nástroj samosprávy, který zajistí finance na investice s poplatkem ve výši úroku, ale bez nafukování či jiných negativ dotací (Tesař, 2018).

2.6 Regulace dluhu územní samosprávy

V okamžiku, kdy se municipalita rozhodne využít jako zdroj svých příjmů bankovní úvěr nebo se rozhodne vydat komunální dluhopisy, vzniká její zadlužení a s ním určité problémy a rizika, jež danou samosprávu zužují. Proto existuje řada opatření, která mají zabránit tomuto předlužení.

Působnost orgánů při rozhodování o majetkoprávních úkonech a finančním hospodaření municipalit upravují zákony č.128/2000 Sb., o obcích a č. 129/2000 Sb., o krajích, můžeme zde najít působnost orgánů při rozhodování o majetkoprávních úkonech a finančním hospodaření. Jak bylo výše uvedeno, o nejdůležitějších úkonech obce (kraje) rozhoduje vrcholný volený orgán, zastupitelstvo. Rozhoduje o návrhu rozpočtu, zřizování organizací, nabytí a převodu nemovitých věcí, přijetí a poskytnutí úvěrů, vydání komunální dluhopisů a jiných důležitých úkonech. V uvedených zákonech najdeme také taxativní

omezení, v jakých případech obec či kraj může ručit svým majetkem. Tímto způsobem dochází k nepřímé regulaci zadluženosti územních samospráv.

Jiný způsob regulace zahrnuje povolování emise komunální dluhopisů, dle zákona č. 190/2004 Sb., zákona o dluhopisech. Pokud se obec (kraj) rozhodne vydat komunální dluhopisy, musí nejdříve požádat Ministerstvo financí o souhlas. Nedílnou součástí uvedené žádosti jsou povinné přílohy, které jsou uvedeny ve vyhlášce č. 323/2012 Sb., o vzoru žádosti o souhlas Ministerstva financí k vydání komunálních dluhopisů a obsahu jejích příloh.

Další regulační opatření je ukotveno v zákoně č. 420/2004 Sb., o přezkoumání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí. Na základě tohoto zákona jsou předmětem přezkoumání údaje o ročním hospodaření územního celku, tvořící součást závěrečného účtu podle zvláštního právního předpisu. V rámci tohoto procesu je přezkoumáváno např. nakládání a hospodaření s majetkem ve vlastnictví územního celku, zadávání a uskutečňování veřejných zakázek, stav pohledávek a závazků a nakládání s nimi, ručení se závazky fyzických a právnických osob, zastavování movitých a nemovitých věcí ve prospěch třetích osob a další operace územní samosprávy (Provazníková, 2015).

Novým, revolučním zákonem, který jistým způsobem reguluje zadluženost municipalit je „finanční ústava“ přesněji zákon o pravidlech rozpočtové odpovědnosti. Zákon č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti je účinný od 1.1.2018, zavádí opatření, která mají omezit nadměrné zadlužení veřejných rozpočtů. Dle §17 výše dluhu územního samosprávného celku nesmí překročit 60 % průměru jeho příjmu za poslední 4 rozpočtové roky, dojde-li k výše uvedenému překročení, územní samosprávný celek je povinen v následujícím kalendářním roce snížit svůj dluh nejméně o 5 % rozdílu mezi výši svého dluhu a 60 % průměru svých příjmů za poslední 4 rozpočtové roky. Nedojde-li ke snížení tohoto dluhu, přijdou tyto obce o svůj podíl na daňovém výnosu (Zákon č. 23/2017 Sb.).

V letošním roce dojde poprvé k hodnocení dluhu obcí dle zmíněného rozpočtového pravidla. Ministerstvo financí bude posuzovat relaci výše dluhu na konci roku 2018 k průměru celkových příjmů za období let 2014, 2015, 2016 a 2017. Pokud by toto pravidlo platilo již v předchozích letech, došlo by k porušení téměř u 908 obcí. Ovšem téměř polovina obcí, které by toto pravidlo v minulých letech překročily, regulovaly svou zadluženost bez jakéhokoli vnějšího tlaku či opatření. Týká se to především malých obcí,

u kterých je zadlužení nezbytné, jinak by nemohlo dojít k požadovaným investicím (Kameníčková, 2018).

2.6.1 Monitoring hospodaření obcí SIMO

V České republice se můžeme setkat také s nástrojem monitoringu hospodaření obcí, který na základě usnesení vlády č. 1395/2008 (vč. změn přijatých usneseními č. 695/2010 a č. 722/2012) každoročně provádí Ministerstvo financí ČR. Monitoring hospodaření obcí zahrnuje 17 informativních a 2 monitorující ukazatelů. Tato soustava zahrnuje tyto ukazatele:

A) Informativní ukazatele

- Počet obyvatel obce,
- příjem celkem (po konsolidaci),
- úroky,
- uhrazené splátky dluhopisů a půjčených prostředků,
- dluhová služba celkem,
- ukazatel dluhové služby (v %),
- aktiva celkem,
- cizí zdroje,
- stav na bankovních účtech celkem,
- úvěry a komunální dluhopisy,
- přijaté návratné finanční dluhopisy a ostatní dluhy,
- zadluženost celkem,
- podíl zadluženosti na cizích zdrojích (v %),
- 8 – leté saldo,
- oběžná aktiva,
- krátkodobé závazky.

B) Monitorující ukazatele

- Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům (v %),
- celková (běžná) likvidita (MFCR, 2012).

Každoročně pak Ministerstvo financí provádí výpočty soustavy výše zmíněných ukazatelů a vyhodnotí výsledky výpočtu. Pokud bude ukazatel celkové likvidity šetřených obcí k 31. 12. daného roku v intervalu $<0;1>$ nebo podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům

vyšší než 25 %, budou tyto obce osloveny dopisem ministra financí a budou požádány o zdůvodnění tohoto stavu a o stanovisko zastupitelstva dané obce. Po obdržení tohoto stanoviska je Ministerstvo financí povinno informovat vládu České republiky. U těch obcí, u nichž tato situace nastává pravidelně, Ministerstvo financí ve spolupráci s Ministerstvem vnitra nabízí pomoc, která spočívá v analýze dluhu a návrhu doporučení, jak postupovat při řešení těchto problémů.

Metodika se však vztahuje pouze na obce a jejich zřízené příspěvkové organizace, na kraje a dobrovolné svazky obcí nikoliv (MFCR, 2008).

2.6.2 Alternativní ukazatele zadluženosti

- Poměr dluhové služby k běžným příjmům B/A

A: běžné příjmy

Odhad běžných příjmů v jednotlivých letech po dobu životnosti dluhu včetně případných výnosů, které realizace projektu přinese a neinvestičních nákladů po dokončení projektu spojených s jeho provozováním.

B: dluhová služba v jednotlivých letech

- a) splátky jistiny dluhu,
(půjčka, úvěr, komunální obligace, směnka)
- b) úroky,
- c) záruky podle kalendáře splatnosti dlužníka, za jehož půjčku či úvěr se obec zaručila,
- d) splátky půjček v jednotlivých letech, které obec poskytla.

Dle výše uvedených bodů dluhová služba představuje souhrn všech závazků z návratných zdrojů k určitému datu.

Je žádoucí, aby tento ukazatel dosahoval hodnoty 20-25 %. Překročí-li územní samospráva 30 % hodnoty výše zmíněného ukazatele, bude muset podniknout určitá opatření, aby v příštím období ukazatel nepřekročila. Územní samosprávy mají povinnost tuto skutečnost oznámit Ministerstvu financí ČR do 3 měsíců ode dne doručení výzvy ministerstva. Ministerstvo financí vyhodnotí zadluženost obce a v případě, že hodnota ukazatele dluhové služby bude i v dalším roce přesahovat 30 %, předá tuto obec do seznamu poskytovatelům prostředků ze státního rozpočtu a státních fondů, aby při projednávání žádosti této obce o dotaci, půjčku či návratnou finanční výpomoc, tuto skutečnost zohlednili.

- Saldo běžného rozpočtu

Přebytek běžného rozpočtu (běžné příjmy – běžné výdaje) se rovná dluhová služba

- Běžné příjmy
(svěřené daně, poplatky, sdílené daně, běžné dotace)
 - běžné výdaje
 - současná dluhová služba
 - současné závazky vyplývající ze současných projektů, nebo poskytnutých garancí
 - poskytnuté půjčky
 = budoucím zdrojům pro novou dluhovou službu
- Čistý provozní výsledek – přebytek/deficit
 - Opakující se běžné příjmy
 - opakující se neinvestiční výdaje
 = čistý peněžní přebytek – budoucí zdroj pro novou dluhovou službu

Uvedené alternativní ukazatele slouží k analýze zadluženosti. Podkladem výše uvedených výpočtů jsou výkazy hospodaření a rozpočtové výhledy územních samosprávných celků. To všechno však nemusí být rozhodující pro zhodnocení zadluženosti municipalit. V analýze je potřeba posoudit účelovost zadlužení obce, majetek obce s ohledem na celkovou ekonomickou situaci obce (Provazníková, 2015).

3 Zhodnocení zadluženosti krajů v České republice

Jak již bylo zmíněno v první kapitole této práce, kraj je územní společenství občanů s právem na samosprávu, kterou vykonává v rozsahu stanoveném zákonem v souladu s potřebami společenství občanů kraje.

Na území České republiky se nachází 12 krajů a hlavní město Praha. Jsou jimi kraje: Středočeský, Jihočeský, Plzeňský, Karlovarský, Ústecký, Liberecký, Královéhradecký, Pardubický, Vysočina, Jihomoravský, Olomoucký, Zlínský a Moravskoslezský. Tabulka č.

3.1 zachycuje základní charakteristiky jednotlivých krajů.

Předmětem této práce je zhodnocení zadluženosti územních samosprávných celků. V rámci této kapitoly budu analyzovat zadluženost krajů v České republice a v neposlední řadě se zaměřím na zadlužení Moravskoslezského kraje, který je z hlediska počtu obyvatel třetím největším krajem v České republice.

Tabulka č. 3.1 Přehled krajů v České republice k 31.12.2017

Název kraje	Počet obyvatel	Rozloha (v km ²)	HDP (v mil. Kč)
Praha	1286 399	496,10	637 704
Středočeský kraj	1 274 633	11 014,97	288 888
Jihočeský kraj	637 460	10 056,79	150 970
Plzeňský kraj	637 460	7 560,93	137 911
Karlovarský kraj	310 245	3 314,46	65 789
Ústecký kraj	830 371	5 334,52	188 041
Liberecký kraj	439 262	3 162,93	94 451
Královéhradecký kraj	555 683	4 758,54	133 767
Pardubický kraj	505 285	4 519,00	116 639
Vysočina	512 727	6 795,56	121 318
Jihomoravský kraj	1 169 788	7 194,56	285 855
Olomoucký kraj	639 946	5 266,57	134 376
Zlínský kraj	590 459	3 963,55	131 789
Moravskoslezský kraj	1 236 028	5 426,83	280 210

Zdroj: Vlastní zpracování dle dostupných údajů z (ČSÚ)

3.1 Rozpočet krajů

Pro vyšší územní samosprávné celky je veřejný rozpočet hlavním finančním nástrojem. Představuje pro kraj finanční plán, na základě kterého řídí financování svých činností. Rozpočet členíme dle rozpočtové skladby na příjmy a výdaje, přičemž výdaje mohou být kapitálové a běžné. Rozpočet kraje je sestavován na jeden rozpočtový rok (kalendářní rok). Zpravidla je sestavován jako vyrovnaný, může být přebytkový v tom případě, že příjmy daného roku jsou určeny k využití až v následujících letech nebo jsou-li určeny ke splacení jistiny úvěru z minulých let. Rozpočet může být schválen jako schodkový, jestliže schodek bude možné uhradit z finančních prostředků minulých let nebo z jiných návratných příjmů (Peková, 2004).

3.1.1 Příjmy krajů

Pro fungování rozpočtu krajů je potřebné, aby potřeby krajů byly financovány především kombinací nenávratných zdrojů, jako jsou nedaňové příjmy, kapitálové příjmy, dotace ze státního rozpočtu a dotací ze státního fondu.

Příjmy rozpočtu kraje mají charakter zejména nenávratných příjmů, jako jsou:

- dotace ze státního rozpočtu a ze státních fondů,
- sdílené daně rozpočtově určené zákonem o rozpočtovém určení daní,
- příjmy z hospodaření s vlastní majetkem,
- příjmy z vlastní hospodářské činnosti,
- příjmy z hospodářské činnosti vlastních organizací,
- příjmy z vlastní správní činnosti a z výkonu státní správy,
- prostředky z Národního fondu,
- přijaté peněžní dary a příspěvky,
- ostatní nenávratné příjmy.

Dalším zdrojem příjmu krajů jsou návratné příjmy:

- návratné úvěrové prostředky,
- návratné bezúročné finanční výpomoci ze státního rozpočtu (Peková, 2004).

3.1.2 Výdaje krajů

Druhou složkou rozpočtu kraje jsou výdaje, které kraj vynakládá na:

- zabezpečení regionálních veřejných statků, jde zejména o financování potřeb organizačních složek krajů a poskytování příspěvků na provoz vlastním příspěvkovým organizacím,

- výkon státní správy,
- činnost orgánů kraje v jeho samostatné působnosti,
- opravy a údržby, rekonstrukce a modernizace majetku ve vlastnictví příslušného kraje,
- pořízení hmotného a nehmotného majetku,
- dotace do rozpočtu nižších územních samosprávných celků na území kraje,
- příspěvky na společnou činnost s ostatními subjekty, jimž mohou být obce nebo jiné kraje,
- poskytování transferů neziskovým nevládním organizacím, které jsou využívány zejména na sociální nebo jiné charitativní účely,
- podpora subjektům veřejně prospěšné činnosti,
- podpora soukromého podnikání na území kraje,
- placené úroky z úvěrů a půjček,
- splátky úvěrů a závazků z emise vlastních dluhopisů,
- sankční pokuty,
- jiné ostatní potřeby kraje (Peková, 2004).

Charakter výše zmíněných jak běžných, tak kapitálových výdajů souvisí s financováním samostatných aktivit kraje, ale i s výkonem státní správy. Zásadní změnou pro rozpočet krajů byla novelizace zákona č. 483/2001 Sb. o rozpočtovém určení daní, platná od roku 2005. Tento zákon upravuje procentní podíl krajů na celostátním výnosu sdílených daní. Od roku 2005 se zvýšil na 8,92 % (Provazníková, 2015).

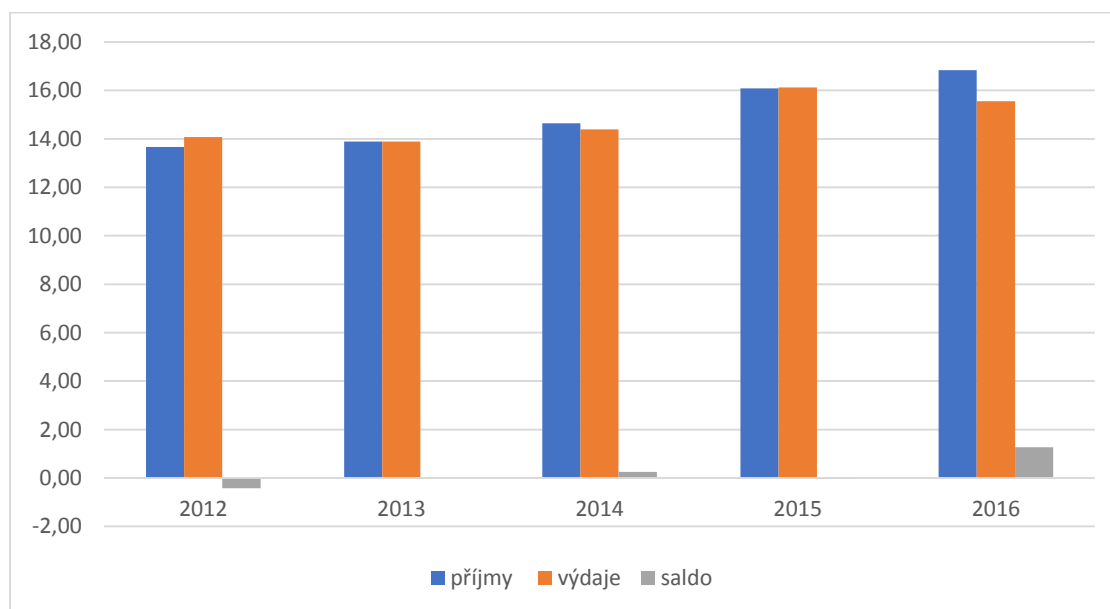
Z grafu č. 3.1.1 a grafu č. 3.1.2 je zřejmé, že rozpočty krajů v letech 2012 až 2016 byly poměrně vyrovnané, dle grafu č. 3.1.2 tvořily příjmy krajů především přijaté transfery ze státního rozpočtu. Od roku 2015 se územní samosprávy setkávají s novým Integrovaným regionálním operačním programem, který čerpá prostředky z devíti kapitol státního rozpočtu. Jedná se především o Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo školství nebo Ministerstvo práce a sociálních věcí. Druhým nejvyšším příjmem, jenž kraje obdržely, jsou daňové příjmy, přičemž je aktuální podíl na celostátním výnosu daní okolo 8,92 %.

Dle grafu č. 3.1.2 tvořily běžné výdaje krajů v roce 2016 okolo 14,1 mld. Kč. Meziročně se tyto výdaje zvýšily, a to zhruba o 0,73 mld. Kč. Tyto výdaje byly vynaloženy na provozní činnosti, jež souvisí se zabezpečováním veřejných statků.

Druhou část rozpočtu krajů tvořily kapitálové výdaje, sloužící k financování dlouhodobých zejména investičních potřeb. Dle vývoje, který je zaznamenán v grafu

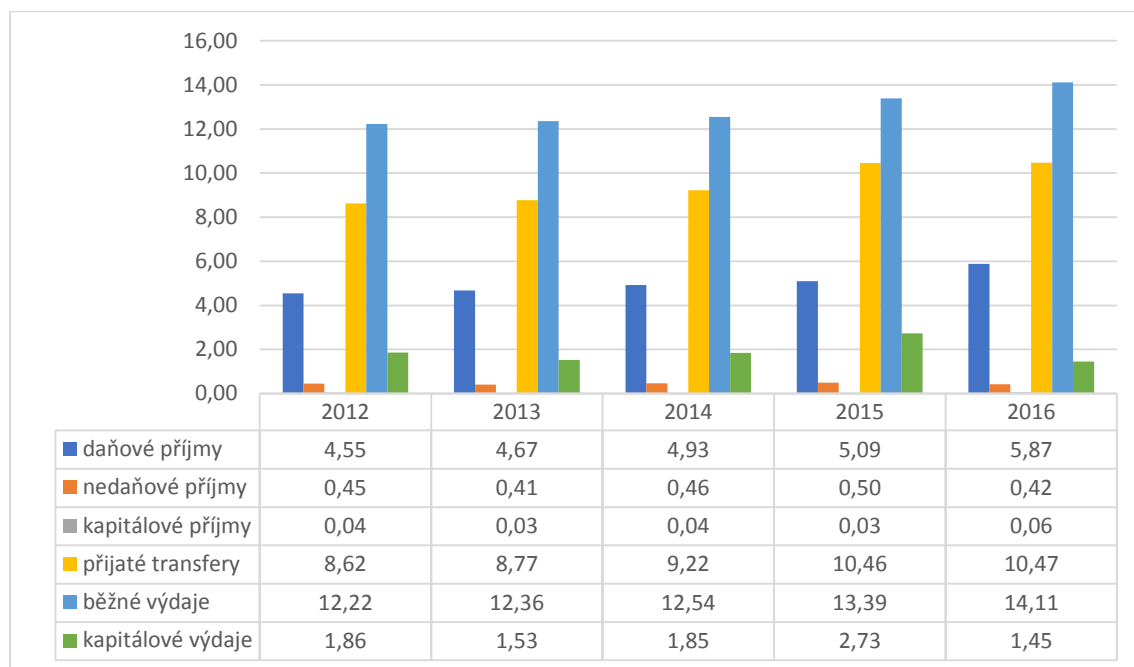
č. 3.1.2, se kapitálové výdaje krajů v roce 2016 meziročně snížily o zhruba 0,13 mld. Kč. Jejich vynaložení je zpravidla jednorázové, jednak souvisí s výdaji vynakládanými na pořízení nových investic, ale i se splacením jistiny půjček, které si kraj v minulosti zapůjčil. Úroky z půjček kraje hradí z běžných výdajů. Pokud dojde k situaci, při které se municipality rozhodne použít k financování investičních potřeb velký podíl úvěrů nebo jiných návratných zdrojů financování, dojde k výraznému navýšení výdajů, a to zejména běžných výdajů územního rozpočtu. Podíl kapitálových výdajů u krajských správ je z dlouhodobého hlediska nižší než u nižších územních samosprávných celků. V rámci výdaje krajů tvoří hlavní část výdajů běžné provozní výdaje, konkrétně v roce 2016 tvořily tyto výdaje téměř 91 % celkových výdajů.

Graf č. 3.1.1 Vývoj příjmů a výdajů krajů v letech 2012 až 2016 (v mld. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování dle dostupných údajů (MFCR, 2012–2016)

Graf č. 3.1.2 Vývoj příjmů a výdajů krajů dle druhového členění v letech 2012–2016 (v mld. Kč)

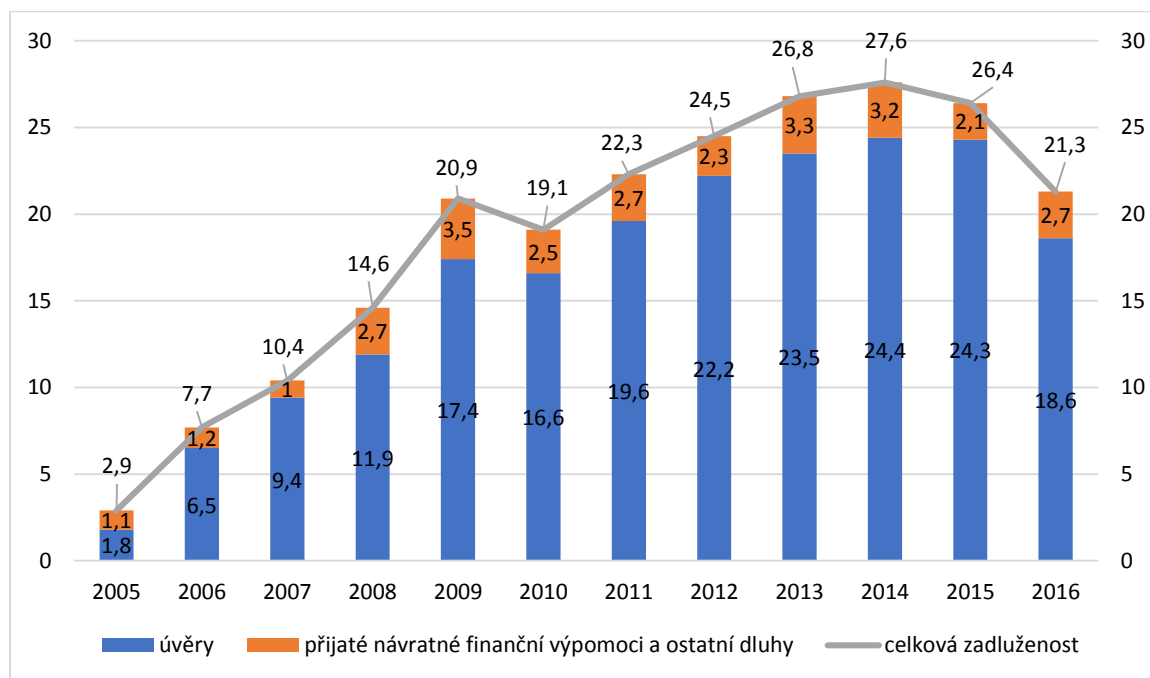

Zdroj: Vlastní zpracování dle dostupných údajů (MFCR, 2012–2016)

3.2 Zadluženost krajů v ČR

Z uvedeného grafu č. 3.2.1 je patrné, že zadluženost krajských samospráv (včetně jimi zřizovaných příspěvkových organizací) meziročně klesla. V posledním monitorovaném roce 2016 tyto územní samosprávy vykázaly dluh v celkové výši 21,3 mld. Kč, meziročně se tak jeho hodnota snížila o 5,1 mld. Kč. Dluh krajů tvořily především přijaté úvěry a pouze malou část tvořily návratné finanční výpomoci a ostatní dluhy. Ani v roce 2016 kraje neemitovaly komunální dluhopisy. Můžeme zde vidět vývoj zadluženosti, který vykazoval od roku 2005 do roku 2014 rostoucí trend. Nejvyšší zadluženost vykazovaly kraje v roce 2014, kdy celkový dluh krajů činil 27,6 mld. Kč, od roku 2014 do roku 2016 zadlužení krajů pokleslo o 6,3 mld. Kč (MFCR, 2016).

Graf č. 3.2.1 Zadluženost krajů ČR v členění dle dluhových nástrojů v letech 2005–2016 (v mld. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování dle dostupných údajů (MFCR, 2005–2016)

Tabulka č. 3.2.1 prezentuje dluh krajů na jednoho obyvatele v Kč a podíl dluhu krajů na nominálním HDP v České republice v %. V roce 2005 byla výše dluhu krajů poměrně nízká, do roku 2005 kraje nevyužívaly rozsáhlejší úvěry. Od roku 2005 začala zadluženost krajů stoupat, meziročně vzrostla zadluženost na jednoho obyvatele z 283 Kč na 750 Kč. Jedná se o nárůst 467 Kč. Vlivem vstupu České republiky do Evropské unie v roce 2000 začaly kraje čerpat rozsáhlé úvěry z Evropské investiční banky. Kraje těmito úvěry financovaly a spolufinancovaly především výstavbu a rekonstrukci silničních sítí v regionech. Tato skutečnost zvýšila celkovou zadluženost územních samospráv. Od roku 2005 můžeme sledovat vzestupnou tendenci růstu dluhu. V roce 2016 činí dluh kraje na 1 obyvatele 2016 Kč.

Z tabulky č. 3.2.1 je patrné, že podíl dluhu na celorepublikovém nominálním HDP byl v letech 2005–2016 pod 1 %. V roce 2016 byl zaznamenán růst nominálního HDP na 4 773,24 mld. Kč, meziročně nominální HDP vzrostlo o 3,7 %. Podíl zadluženosti krajů na HDP naopak poklesl na 0,45 %.

Tabulka č. 3.2.1 Souhrnné informace o dluhu krajů

Rok	Dluh krajů (v mld. Kč)	Dluh krajů na 1 obyvatele (v Kč)	HDP v mld. Kč¹	Podíl dluhu krajů na HDP v ČR (v %)
2005	2,90	283	3264,93	0,09
2006	7,70	750	3512,80	0,22
2007	10,40	1007	3840,12	0,27
2008	14,60	1400	4024,12	0,36
2009	20,90	1992	3930,41	0,53
2010	19,10	1816	3962,46	0,48
2011	22,30	2124	4033,76	0,55
2012	24,50	2331	4059,91	0,60
2013	26,80	2550	4098,13	0,65
2014	27,60	2622	4313,79	0,64
2015	26,43	2507	4595,78	0,58
2016	21,30	2016	4773,24	0,45

Zdroj: Vlastní zpracování dle dostupných údajů (ČSÚ, MFCR, 2005-2016)

Z tabulky č. 3.2.2 je zřejmé, že v roce 2016 nejvyšší zadluženost vykázal kraj Olomoucký, Jihomoravský, Středočeský a Moravskoslezský. V roce 2016 Olomoucký kraj vykazoval nejvyšší dluh, a to ve výši 3,77 mld. Kč, přičemž se tento dluh meziročně snížil o 0,19 mld. Kč. Tento dluh sestává z bankovních úvěrů z předchozích let 2005, 2007 a 2010. Tyto bankovní úvěry sloužily především k financování rozsáhlých investic do dopravní infrastruktury nebo k spolufinancování dotací z evropských fondů. Dle přezkoumání Ministerstva financí ČR, tento kraj neučinil žádné pochybení, ale přesto je jeho zadluženost stále nejvyšší (Olomoucký-deník, 2016). V tabulce č. 3.2.2 je také vyobrazen dluh na obyvatele kraje v Kč. Můžeme si povšimnout, že nejvyšší dluh na 1 obyvatele kraje vykazuje Olomoucký kraj ve výši 5 949 Kč, za ním Karlovarský kraj ve výši 4 124 Kč a následně Liberecký kraj ve výši 3 969 Kč. Naopak nejnižší vykazuje kraj Plzeňský ve výši 142 Kč a kraj Vysočina ve výši 185 Kč.

¹ Nominální HDP vypočtené výdajovou metodou

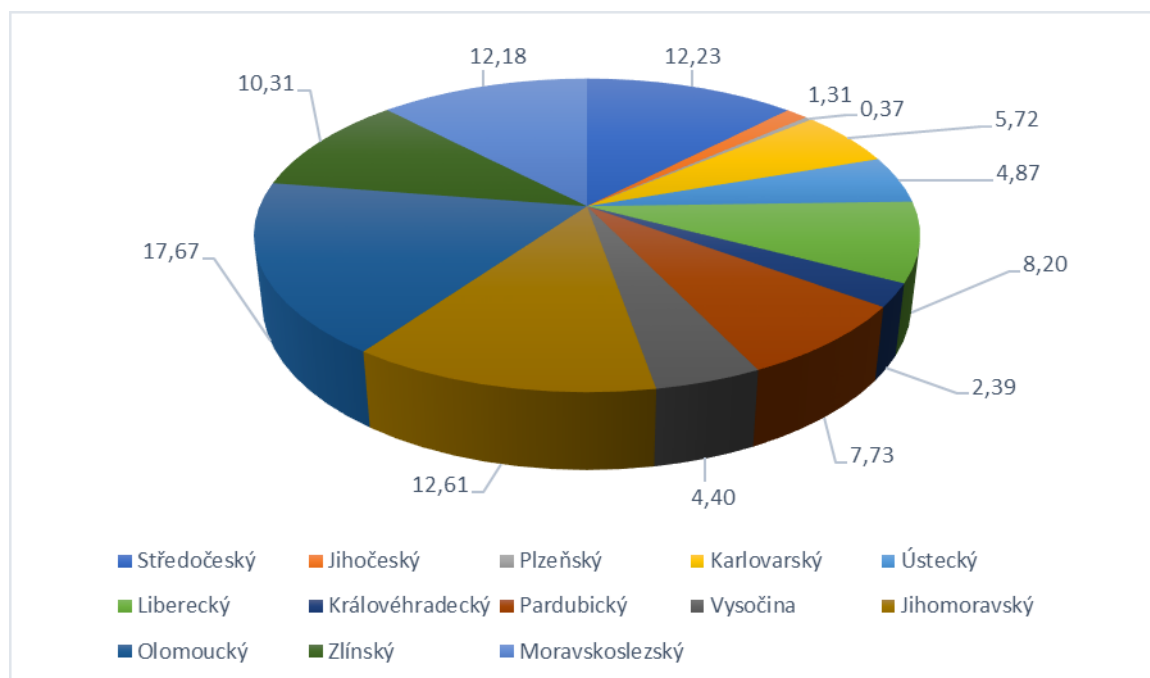
Tabulka č. 3.2.2 Zadluženost jednotlivých krajů v ČR v letech 2015–2016

Kraj	2015 (mld. Kč)	2016 (mld. Kč)	Dluh /obyvatele kraje v roce 2016 (v Kč)
Středočeský	2,92	2,61	1948,54
Jihočeský	0,60	0,28	438,24
Plzeňský	0,02	0,08	142,31
Karlovarský	1,84	1,22	4123,63
Ústecký	1,73	1,04	1264,78
Liberecký	0,98	1,75	3969,42
Královéhradecký	0,78	0,51	928,36
Pardubický	1,88	1,65	319,02
Vysočina	1,48	0,94	185,21
Jihomoravský	3,60	2,69	2278,21
Olomoucký	3,96	3,77	5949,14
Zlínský	2,30	2,2	3812,83
Moravskoslezský	4,35	2,60	2147,97

Zdroj: Vlastní zpracování dle dostupných údajů (DVS, 2017 a MFCR,2017)

Graf č. 3.2.1 přehledně zobrazuje procentní podíl zadluženosti jednotlivých krajů na celkovém dluhu všech krajů v ČR v roce 2016. Lze vidět, že největší podíl ve výši 17,67 % na celkové zadluženosti krajů v roce 2016 měl Olomoucký kraj. Druhý největší podíl na celkové zadluženosti ve výši 12,61 % měl Jihomoravský kraj a za ním Středočeský kraj s podílem 12,23 %.

Graf č. 3.2.1 Podíl jednotlivých krajů na celkovém dluhu krajů v roce 2016 (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování dle dostupných údajů (DVS, 2017)

3.3 Zadluženost Moravskoslezského kraje

3.3.1 Charakteristika Moravskoslezského kraje

Moravskoslezský kraj je z hlediska počtu obyvatel třetím nejlidnatějším krajem v ČR. Kraj leží na severovýchodě České republiky a jeho území tvoří jednu z nejvíce okrajových částí. Jeho rozloha činí 5 427 km².

Na území Moravskoslezského kraje bylo ke dni 31.12.2016 evidováno 1 209 879 trvale bydlících obyvatel a hustota zalidnění kraje činila 222,8 obyvatel na km².

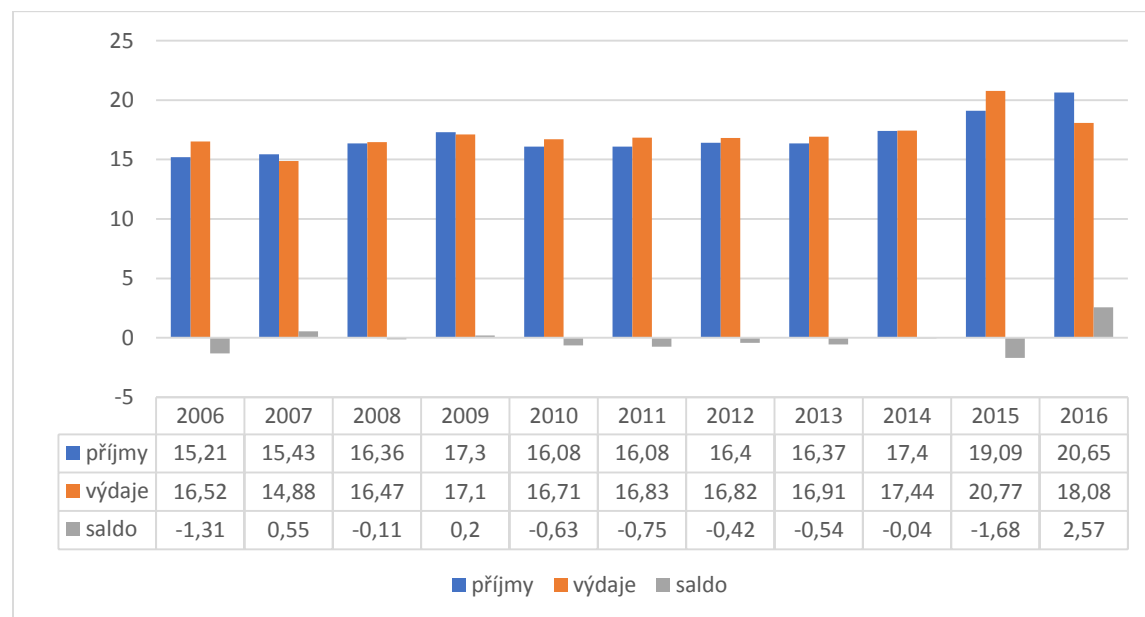
Je tvořen šesti okresy – Bruntál, Frýdek – Místek, Karviná, Nový Jičín, Opava a Ostrava – město a je rozdělen na 22 správních obvodů obcí s rozšířenou působností. Do těchto obvodů spadá celkem 300 obcí, z toho je 42 měst (ČSÚ, 2018).

3.3.2 Vývoj příjmů a výdajů Moravskoslezského kraje

Vývoj příjmů a výdajů vykazuje ve sledovaném období pozvolný nárůst. Dle grafu č. 3.3.2.1 Moravskoslezský kraj zaznamenal nejvyšší míru růstu celkových výdajů v roce 2015 a to 19,1 %, taktéž ve stejném roce byla zaznamenána nejvyšší míra růstu celkových příjmů 9,7 %. V roce 2016 můžeme vidět relativní pokles výdajů a zároveň růst příjmů. Hlavním faktorem byl vyšší výběr sdílených daní a nárůst státních dotací.

K celorepublikovému růstu daňových příjmů přispěl pokračující růst národní ekonomiky a změna rozpočtového určení daní s účinností od ledna 2016. Hospodaření Moravskoslezského kraje v roce 2016 skončilo s přebytkem 2,57 mld. Kč. Tento přebytek byl vytvořen vyšším plněním příjmů a zároveň nižším čerpáním běžných výdajů.

Graf č. 3.3.2.1 Vývoj celkových příjmů a výdajů MSK v letech 2006–2016 (mld. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování dle dostupných údajů (MSK)

Tabulka č. 3.3.2.2 Míra růstu celkových příjmů a výdajů (v %)

	2012	2013	2014	2015	2016
Míra růstu celkových příjmů	-2,3	-0,2	6,3	9,7	8,2
Míra růstu celkových výdajů	0,3	0,5	3,1	19,1	-12,9

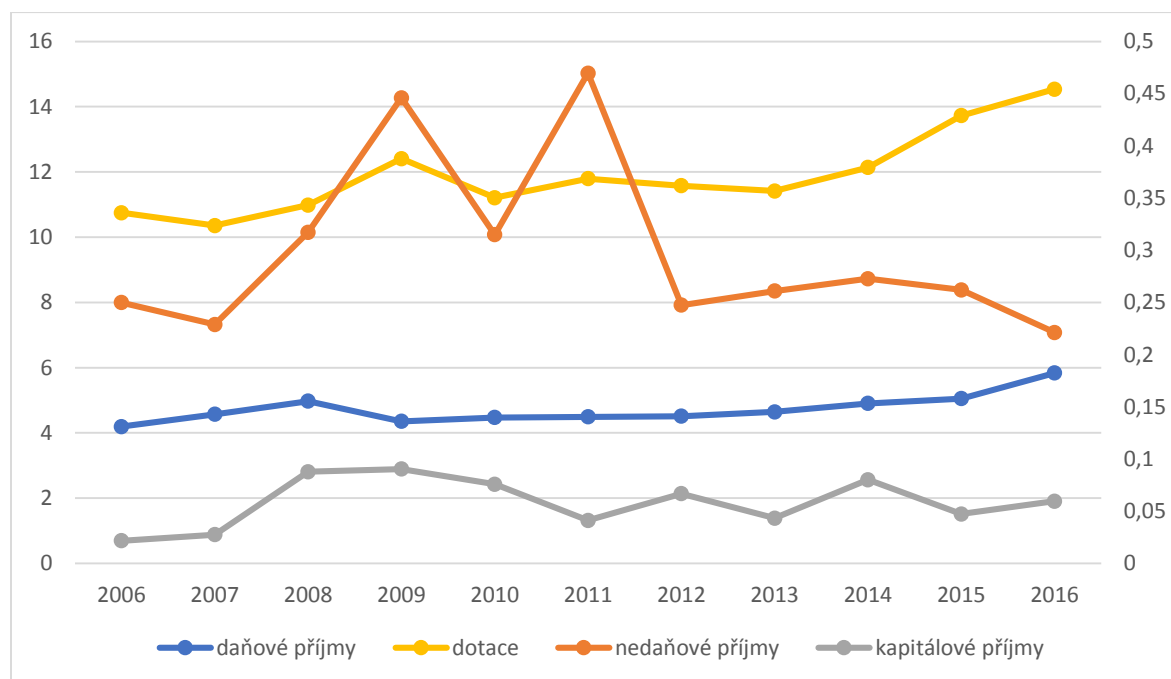
Zdroj: Vlastní zpracování dle dostupných údajů (MSK)

Dle druhového členění příjmů, které je zobrazeno v grafu č. 3.3.2.2, tvořily dotace ze státního rozpočtu největší podíl příjmů rozpočtu kraje, v roce 2016 kraj obdržel dotace v úhrnné výši 14,53 mld. Kč. Dotace byly poskytnuty účelově z jednotlivých kapitol státního rozpočtu, od Regionální rady regionu soudržnosti Moravskoslezsko, od státních rozpočtů ústřední úrovně a od veřejných rozpočtů územní úrovně.

Druhým nejvyšším zdrojem příjmů jsou daňové příjmy, zde patří příjmy ze sdílených daní a správní poplatky. V posledním sledovaném roce příjmy dosáhly výše 5,83 mld. Kč.

Vývoj nedaňových příjmů a kapitálových příjmů byl ve sledovaném období téměř konstantní, v roce 2016 byly daňové příjmy v úhrnu 0,21 mld. Kč a kapitálové příjmy 0,06 mld. Kč.

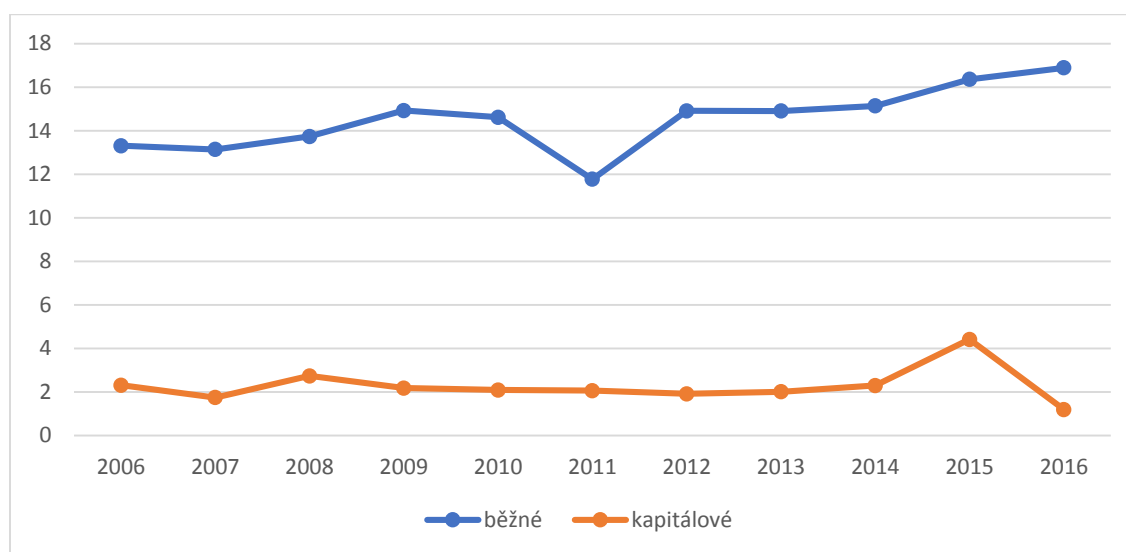
Graf č. 3.3.2.2 Druhé členění příjmů v letech 2006–2016 (v mld. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování dle dostupných údajů (MSK)

Graf č. 3.3.2.2.3 monitoruje druhé členění výdajů ve sledovaném období 2006–2016, z grafu je zcela zřejmé, že běžné výdaje tvoří zcela většinou část výdajů rozpočtu. V roce 2016 dosáhly výše 16,89 mld. Kč, oproti roku 2015 je zaznamenán nárůst zhruba o 3,3 %. Výše běžných výdajů je ovlivněna mzdovými náklady zejména v resortu sociálních věcí a kultury. V případě kapitálových výdajů byl v roce 2016 zaznamenán meziroční pokles o téměř 73 %.

Graf č. 3.3.2.3. Druhové členění výdajů v letech 2006–2016 (v mld. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování dle dostupných údajů (MSK)

3.3.3 Zadluženost Moravskoslezského kraje

Po zhodnocení hospodaření Moravskoslezského kraje přecházíme k zhodnocení zadluženosti, která je hlavním předmětem této práce.

Tabulka č. 3.3.3.1 zobrazuje přehledný vývoj přijatých úvěrů, splátek jistin a změnu zadluženosti. V roce 2016 zaznamenáváme pokles celkové zadluženosti o 1,74 mld. Kč, splaceno bylo téměř 1,75 mld. Kč. Příčina nárůstu zadluženosti v roce 2015 bude upřesněna v popisu grafu č. 3.3.3.1.

Tabulka č. 3.3.3.1 Vývoj zadluženosti MSK v letech 2012–2016 (v milionech Kč)

Vývoj zadluženosti	2012	2013	2014	2015	2016
Přijaté úvěry	877	1026	1121	2590	7
Splátky jistiny	534	645	652	1382	1746
Změna zadluženosti	334	381	469	1208	-1739

Zdroj: Vlastní zpracování dle dostupných údajů (MSK)

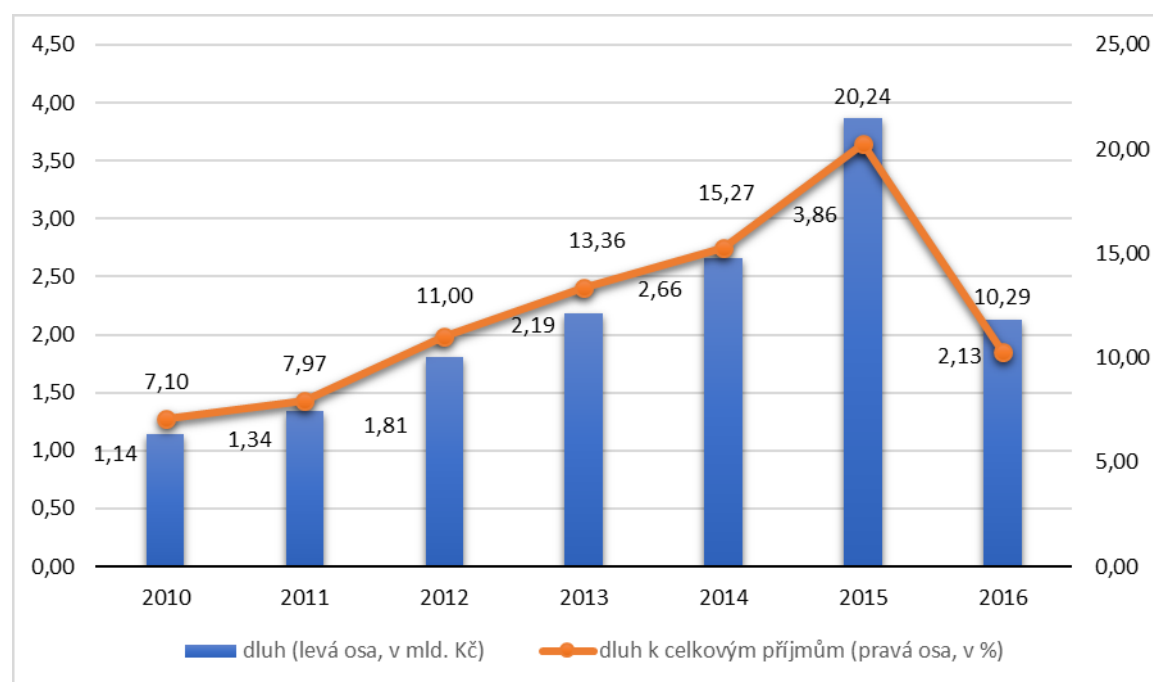
Graf č. 3.3.3.3.1. zachycuje vývoj zadluženosti Moravskoslezského kraje. Ve sledovaném období od roku 2010 do roku 2015 docházelo ke každoročnímu růstu dluhu. Ve zmíněném období došlo k nárůstu dluhu z 1,14 mld. Kč na 3,86 mld. Kč. Nejvyšší dluh byl zaznamenán v roce 2015, došlo zde k meziročnímu nárůstu zadluženosti o téměř 45 %. Hlavním důvodem bylo předfinancování výdajů u projektů spolufinancovaných z evropských finančních zdrojů v návaznosti na snahu dočerpat evropské zdroje v rámci

končícího programového období. Lze konstatovat, že nárůst byl pouze účelový, v okamžiku přijetí evropských dotací v roce 2016 došlo k meziročnímu poklesu zadluženosti o stejných 45 %.

V grafu je zaznamenán také ukazatel zadlužení vzhledem k celkovým příjmům kraje. Nejvyšší hodnota byla vykázána opět v roce 2015, přičemž hodnota zmíněného ukazatele činila 20,24 %. Dle hodnocení mezinárodní ratingové agentury Moody's by nemělo dojít k překročení hodnoty 22 %.

Na základě ratingu, který vyhotovila zmíněná agentura 01.06.2017, by měla zadluženost tohoto kraje v dalším období klesat. Nasvědčuje tomu i ta skutečnost, že hospodaření Moravskoslezského kraje skončilo i v roce 2017 s přebytkem ve výši 1,4 mld. Kč. Podíl na tomto příznivém hospodářském vývoji má především celorepublikový nárůst daňových příjmů, vysoká zaměstnanost a rostoucí platy v ekonomice (MSK, 2017).

Graf č. 3.3.3.1 Vývoj zadluženosti MSK v letech 2012–2016

Zdroj: Vlastní zpracování dle dostupných informací (MSK, 2017)

Tabulka č. 3.3.3.2. udává přehled úvěrů, jež Moravskoslezský kraj čerpá, a jejich nesplacenou výši. V roce 2005 Moravskoslezský kraj a Evropská investiční banka uzavřeli smlouvu o financování projektu Infrastruktura v Moravskoslezském kraji. Uvedená smlouva sloužila k dlouhodobému účelu financování investičních potřeb, a to zejména v oblasti dopravy, u kterých byla převážná část spolufinancována z evropských

investičních fondů. Splacení jistiny je rovnoměrně rozloženo do 6 tranší od roku 2009 do roku 2018. V roce 2016 došlo k uhrazení jistiny v celkové výši 110 mil. Kč. K 31.12.2016 zbývalo uhradit 220 mil. Kč.

Druhou smlouvou, jež byla rovněž uzavřena mezi Moravskoslezským krajem a Evropskou investiční bankou, byla smlouva o financování projektu Moravia-Silesian Regional Infra II (CZ). Jednalo se o úvěrový rámec ve výši 2 mld. Kč, který byl určen na financování podílu investičních akcí, jež jsou financovány z evropských finančních zdrojů. Doba splacení úvěru je rozložena do 5 tranší, počínaje rokem 2016 a končí 2025. K 31.12.2016 zbývalo uhradit 1,905 mld. Kč.

V roce 2013 byla podepsána smlouva za účelem zajištění finančních prostředků na dofinancování stávajícího programového období a zahájení přípravy akcí z nového programového období 2014–2020. Česká spořitelna, a.s. poskytla Moravskoslezskému kraji finanční prostředky na základě úvěrového rámce ve výši 1,2 mld. Kč, splatnost dílčích úvěrů je stanovena nejpozději do 31.12.2018.

Posledním cizím zdrojem financování, který obdržel Moravskoslezský kraj na předfinancování a spolufinancování akcí z evropských finančních zdrojů v rámci programového období let 2014–2020, byl revolvingový úvěr od Československé obchodní banky ve výši 1,2 mld. Kč. Čerpání výše úvěrového rámce formou dílčích úvěrů probíhá od 29.09.2015 do 31.12.2020, čili doba splatnosti všech dílčích úvěrů je stanovena nejpozději k datu 31.12.2020 (Závěrečný účet Moravskoslezského kraje 2016).

Tabulka č. 3.3.3.2. Přehled čerpaných úvěrů Moravskoslezským krajem k 31.12.2016
(v tis. Kč)

Poskytovatel úvěru	Nesplacená výše úvěru k 31.12.2016
Evropská investiční banka (Projekt: Infrastruktura v Moravskoslezském kraji)	220 000
Evropská investiční banka (Projekt: Moravia-Silesia Regional Infra II)	1 905 000
Česká spořitelna, a.s.	0
Československá obchodní banka, a.s.	0
Celkem	2 125 000

Zdroj: Závěrečný účet Moravskoslezského kraje 2016

3.4 Korelační analýza zadlužení a makroekonomických veličin v MSK

3.4.1 Korelační koeficient

Korelační koeficient slouží k měření vzájemného vztahu mezi dvěma proměnnými, obecně vzato vyjadřuje vhodnou míru lineární závislosti. Hodnoty korelačního koeficientu se pohybují v intervalu od -1 do +1. Čím bližší je hodnota intervalu -1 nebo +1, tím silnější je lineární závislost. Znaménko korelačního koeficientu vymezuje směr, pokud je jeho hodnota kladná, korelace je pozitivní, a čím vyšší bude proměnná x , tím větší bude proměnná y . Pokud je naopak jeho hodnota záporná, korelace je negativní a čím vyšší bude hodnota proměnné x , tím menší bude hodnota proměnné y (Tahal, 2017).

○ *Koeficient korelace*

$$R(X, Y) = E \left(\frac{X - E(X)}{\sqrt{D(X)}} \cdot \frac{Y - E(Y)}{\sqrt{D(Y)}} \right)^2$$

(Budíková, 2010)

² Kde X a Y značí náhodnou proměnnou, $\sqrt{D(X)}$ a $\sqrt{D(Y)}$ značí směrodatnou odchylku a $E(X)$ a $E(Y)$ střední hodnotu.

Tabulka č. 3.4.1.1 zachycuje korelační analýzu mezi pěti veličinami. Základní veličinou, jež je porovnávána s ostatními, je zadluženost Moravskoslezského kraje. Tato veličina je porovnávána se zadlužeností krajů ČR, výší celorepublikového HDP, průměrnou výší inflace a mírou nezaměstnanosti v ČR. Korelační analýza je prováděna pro období let 2010–2016. Vzhledem k nízkému počtu sledovaných období, je analýza pouze orientační.

První korelace zachycuje lineární závislost mezi zadlužeností Moravskoslezského kraje a zadlužeností všech krajů na úrovni České republiky. Korelační koeficient zde dosahuje hodnoty 0,7, což indikuje významnou korelační závislost. Do značné míry je vývoj zadluženosti MSK stejný, jako vývoj zadluženosti všech krajů. Ostatně jako zadluženost MSK, roste v jednotlivých letech zadluženost krajů v ČR. Jsou zde ale významné odchylky, jelikož korelační koeficient není blízký hodnotě 1, uvedené odchylky jsou dány specifickými potřebami MSK.

Druhá korelace vyjadřuje míru závislosti mezi zadlužeností MSK a celostátní výší HDP. Dalo by se očekávat, že s růstem HDP bude docházet k vyšším příjmům, a to povede k poklesu zadlužení. Koeficient korelace však vykazuje hodnotu 0,67. Koeficient je pozitivní, k růstu zadlužení MSK však dochází i v případě růstu HDP. To na první pohled nevypadá příznivě, avšak vzhledem k nízkému zadlužení, které je zapříčiněno vlivem financování rozsáhlých investičních projektů, je tento vývoj pochopitelný.

Třetí korelace vyjadřuje závislost mezi zadlužeností MSK a průměrná výší inflace. V případě průměrné výše inflace zaznamenáváme v letech 2012–2015 meziroční pokles, naopak u zadluženosti MSK meziroční růst, výsledná hodnota korelace je -0,62. Korelace je tedy záporná. V tomto případě zřejmě převládají výhody nízkoinflačního prostředí spojeného s poklesem úrokových sazeb, nad růstem nákladů spojených s inflací. Podobná výše je u poslední korelace, a to ve výši -0,57.

Poslední korelace vyjadřuje vztah mezi zadlužeností MSK a obecnou mírou nezaměstnanosti. Obecná míra nezaměstnanosti v letech 2013-2016 klesá, což je zapříčiněno pozitivním ekonomickým vývojem. Zadluženosti MSK naopak roste, její rostoucí trend je vyvolán v důsledku financování rozsáhlých investičních projektů.

Na základě uvedených korelací lze konstatovat, že výše HDP, průměrnou výše inflace a míra nezaměstnanosti, nijak zásadně neovlivňují výši zadluženosti MSK, naopak mnohdy působí protisměrně. Její vývoj je ovlivněn především formou a výší financování a spolufinancování investičních projektů.

Tabulka č. 3.4.1.1 Tabulka korelací zadluženosti MSK a vybraných proměnných v období let 2010–2016

Rok	Zadluženost MSK	Zadluženost krajů	Korelace
2010	1,14	19,10	0,70
2011	1,34	22,30	
2012	1,81	24,50	
2013	2,19	26,80	
2014	2,66	27,60	
2015	3,86	26,43	
2016	2,13	21,30	
Rok	Zadluženost MSK	HDP v mld. Kč	Korelace
2010	1,14	3962,46	0,67
2011	1,34	4033,76	
2012	1,81	4059,91	
2013	2,19	4098,13	
2014	2,66	4313,79	
2015	3,86	4595,78	
2016	2,13	4773,24	
Rok	Zadluženost MSK	Průměrná výše inflace	Korelace
2010	1,14	1,50	-0,62
2011	1,34	1,90	
2012	1,81	3,30	
2013	2,19	1,40	
2014	2,66	0,40	
2015	3,86	0,30	
2016	2,13	0,70	
Rok	Zadluženost MSK	Obecná míra nezaměstnanosti v %	Korelace
2010	1,14	7,30	-0,57
2011	1,34	6,70	
2012	1,81	7,00	
2013	2,19	7,00	
2014	2,66	6,10	
2015	3,86	5,00	
2016	2,13	4,00	

Zdroj: Vlastní zpracování dle dostupných údajů (MSK, ČSÚ)

4 Zhodnocení zadluženosti vybraných obcí v Moravskoslezském kraji

Následující část mé bakalářské práce náleží analýze zadluženosti vybraných obcí v Moravskoslezském kraji.

Území Moravskoslezského kraje je vymezeno 6 územními okresy. Jejich charakteristiky jsou uvedeny v níže uvedené tabulce č. 4.1. Zmíněným okresům náleží celkem 300 obcí, z toho 22 obcí s rozšířenou působností. Nejvíce obcí se nachází v okresech Opava, Frýdek–Místek a Bruntál, nejméně naopak v okresech Ostrava–město, Karviná a Nový Jičín.

V této kapitole budu provádět analýzu zadluženosti třech okresních měst, které mají statut statuárního města. Bude se jednat o město Ostrava, Opava a Karviná.

Tabulka č. 4.1 Souhrnné informace k okresům Moravskoslezského kraje k 31.12.2016

Okres	Rozloha (v km ²)	Počet obyvatel	Počet obcí
Bruntál	1536	93080	67
Frýdek–Místek	1208	213628	72
Karviná	356	251370	17
Nový Jičín	882	151737	54
Opava	1113	176600	77
Ostrava–město	332	323464	13

Zdroj: Vlastní zpracování dle dostupných údajů (ČSÚ, 2017)

Jak můžeme vidět v tabulce č. 4.2, vybraná statuární města vykazují k 31.12.2016 nejvyšší dluh z 6 uvedených okresních měst Moravskoslezského kraje. Nejvyšší dluh ve výši 3 033 mil. Kč a zároveň dluh na 1 obyvatele kraje ve výši 10 400 Kč vykazuje statuární město Ostrava. Druhým nejzadluženějším městem je město Opava, přičemž jeho dluh činí 346,4 mil. Kč a dluh na 1 obyvatele činí 6 036 Kč. Naopak nejméně zadluženým městem je město Nový Jičín, jeho dluh činí 1 mil. Kč a zadlužení na 1 obyvatele je pouhých 43 Kč.

Tabulka č. 4.2 Zadluženost okresních měst k 31.12.2016

Město	Dluh (v mil. Kč)	Počet obyvatel	Zadluženost na obyvatele (v Kč)
Bruntál	40,5	16654	2432
Frydek–Místek	176,6	59719	2958
Karviná	225	54413	4135
Nový Jičín	1	23550	43
Opava	346,4	57387	6036
Ostrava	3033	291634	10400

Zdroj: Vlastní zpracování dle dostupných údajů (ČSÚ, monitor.statnipokladna.cz)

4.1 Ostrava

4.1.1 Charakteristika města Ostravy

Statutární město Ostrava je jedním z nejvýznamnějších průmyslových měst v České republice, počtem obyvatel a velikostí území také třetí největší město České republiky a zároveň největší město Moravskoslezského kraje.

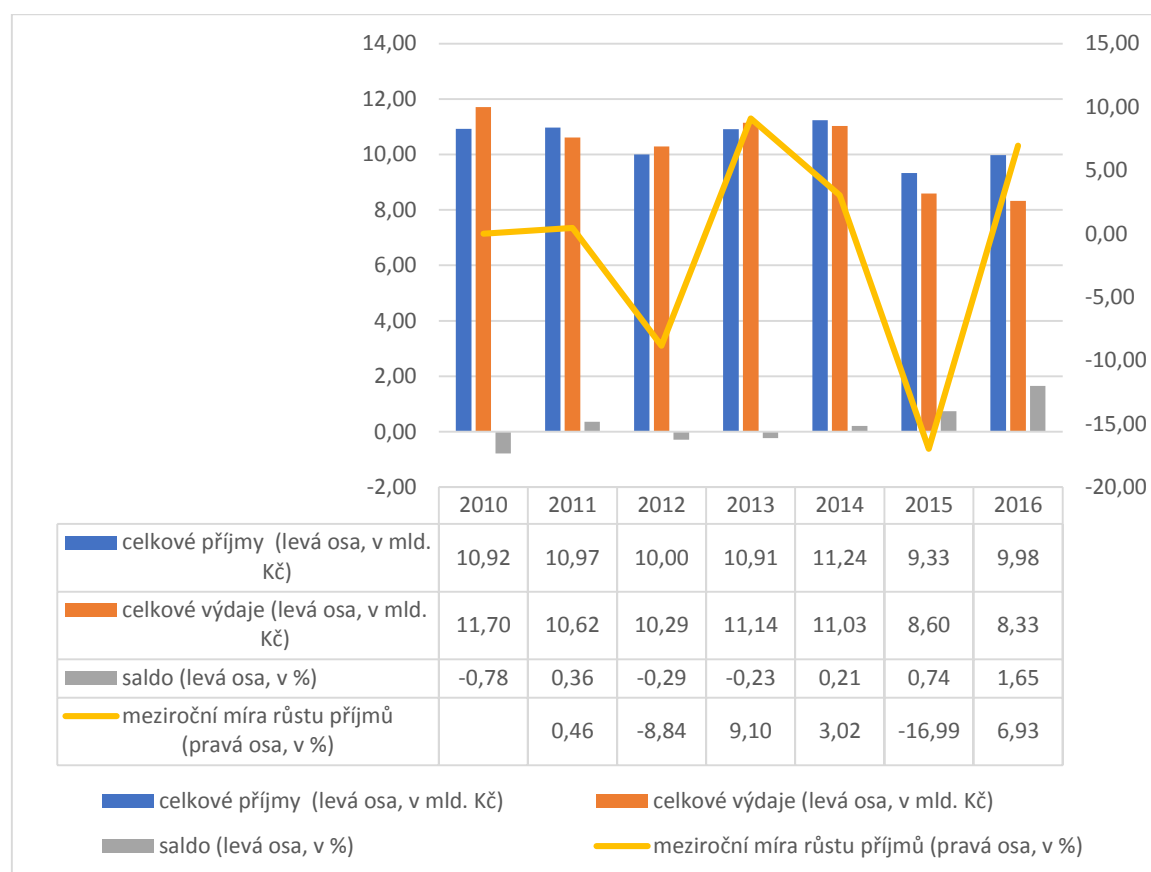
Město své postavení získalo svým dlouhodobým historickým vývojem. Byl zde preferován těžký průmysl, a to zejména v oblasti těžby černého uhlí, hutnictví železa a těžkého strojírenství. Koncentrace zmíněného průmyslu byla tak velká, že bylo v této aglomeraci zaměstnáno více jak 70 % pracovníků odvětví z celé České republiky. V následujících letech došlo k útlumu těžebního průmyslu (ČSÚ, 2017).

I přes rozsáhlý útlum těžebního průmyslu je Ostrava nadále město s nejvyšším počtem obyvatel v Moravskoslezském kraji. Působí zde řada významných zaměstnavatelů, jako jsou např. ArcelorMittal Ostrava a.s., Fakultní nemocnice Ostrava, VŠB -TU Ostrava, Tieto Czech, s.r.o., Vítkovice Steel,a.s. a jiní zaměstnavatelé (Ostrava, 2018 a).

4.1.2 Vývoj příjmů a výdajů města Ostravy

Graf č. 4.1.2.1 zaznamenává vývoj celkových příjmů a výdajů statutárního města Ostravy v letech 2010–2016. Můžeme si povšimnout, že město v roce 2011, 2015 a 2016 hospodařilo s přebytkem. Nejvýznamnější přebytek rozpočtu byl zaznamenán v roce 2016 ve výši 1,65 mld. Kč, přičemž došlo k meziročnímu nárůstu příjmů o 6,93 %. Tento přebytek je zapříčiněn navýšením daňových příjmů a úsporami běžných a kapitálových výdajů města.

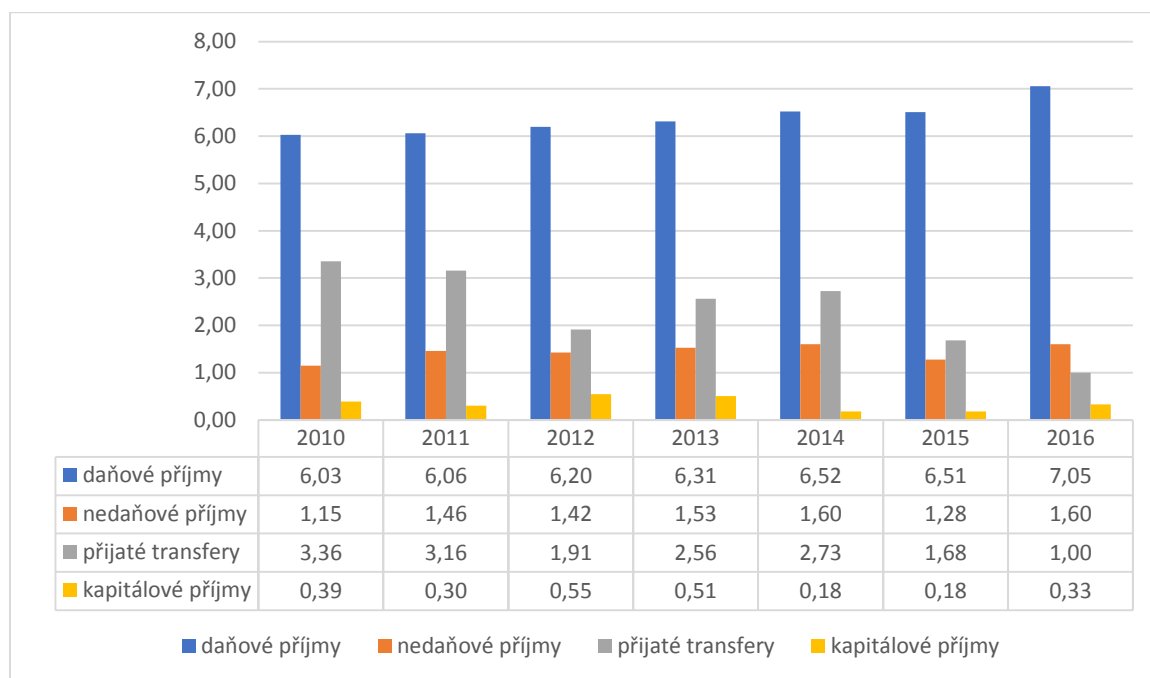
Graf č. 4.1.2.1 Vývoj celkových příjmů a výdajů v letech 2010–2016

Zdroj: Vlastní zpracování dle dostupných informací (monitor.statnipokladna.cz)

V grafu č. 4.1.2.2 můžeme vidět strukturu jednotlivých příjmů města Ostravy. Nejvyšším druhem příjmů, které tvoří příjmy rozpočtu města Ostravy, jsou daňové příjmy. V roce 2016 se meziročně zvýšily o zhruba 8 %, a to vlivem zvýšení podílu sdílených daní měst a obcí. Můžeme zde dále vidět, že druhým nejvyšším příjmem, jež město v roce 2016 obdrželo, jsou nedaňové příjmy. Ty vzrostly o zhruba 25 %, příčinou tohoto růstu byly především vyšší příjmy z pronájmu movitého a nemovitého majetku.

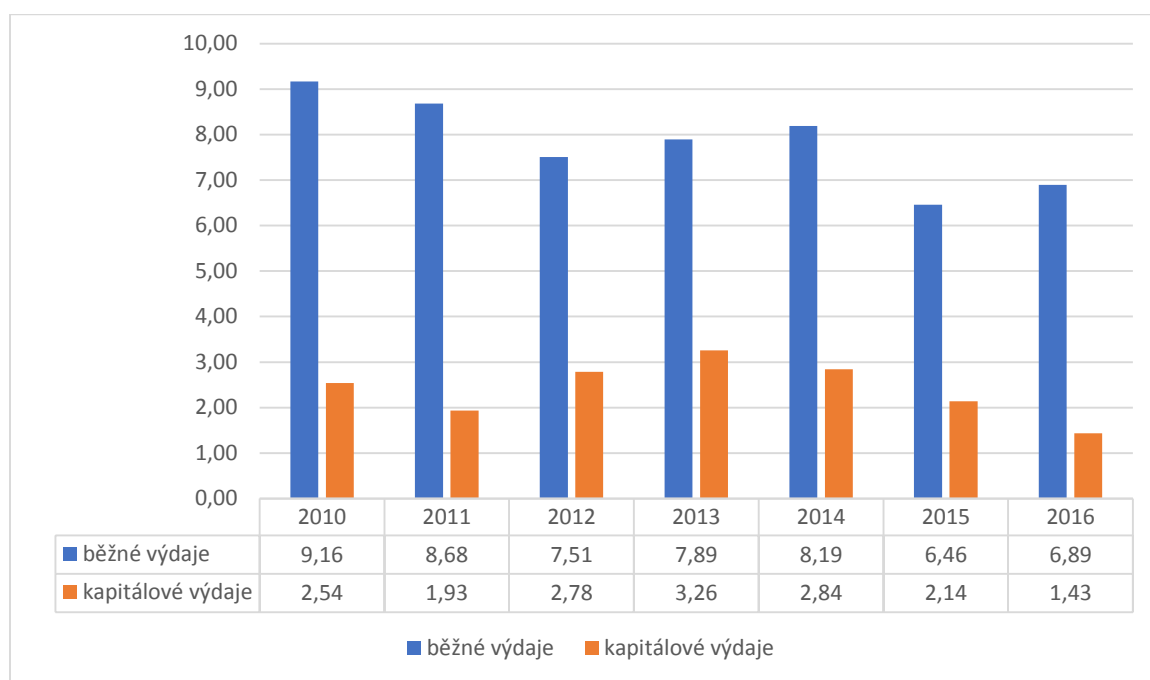
Graf č. 4.1.2.2 Druhové členění příjmů v letech 2010–2016 (v mld. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování dle dostupných informací (monitor.statnipokladna.cz)

Graf č. 4.1.2.3 monitoruje druhové členění výdajů města Ostravy v letech 2010–2016 v mld. Kč, běžné výdaje tvoří většinou část výdajů města. V roce 2016 tyto výdaje tvořily 83 % z celkových vynaložených výdajů. Jsou zde zahrnuty především neinvestiční nákupy a související výdaje, neinvestiční půjčené prostředky, poskytnuté transfery obyvatelstvu, veřejnoprávním subjektům a soukromoprávním subjektům a jiné neinvestiční výdaje. Zbýlých 17 % tvořily kapitálové výdaje, které zahrnují veškeré investiční výstavby. Od roku 2013 se tyto výdaje snížily o 1,83 mld. Kč, což je pro město příznivé.

Graf č. 4.1.2.3 Druhové členění výdajů v letech 2010–2016 (v mld. Kč)

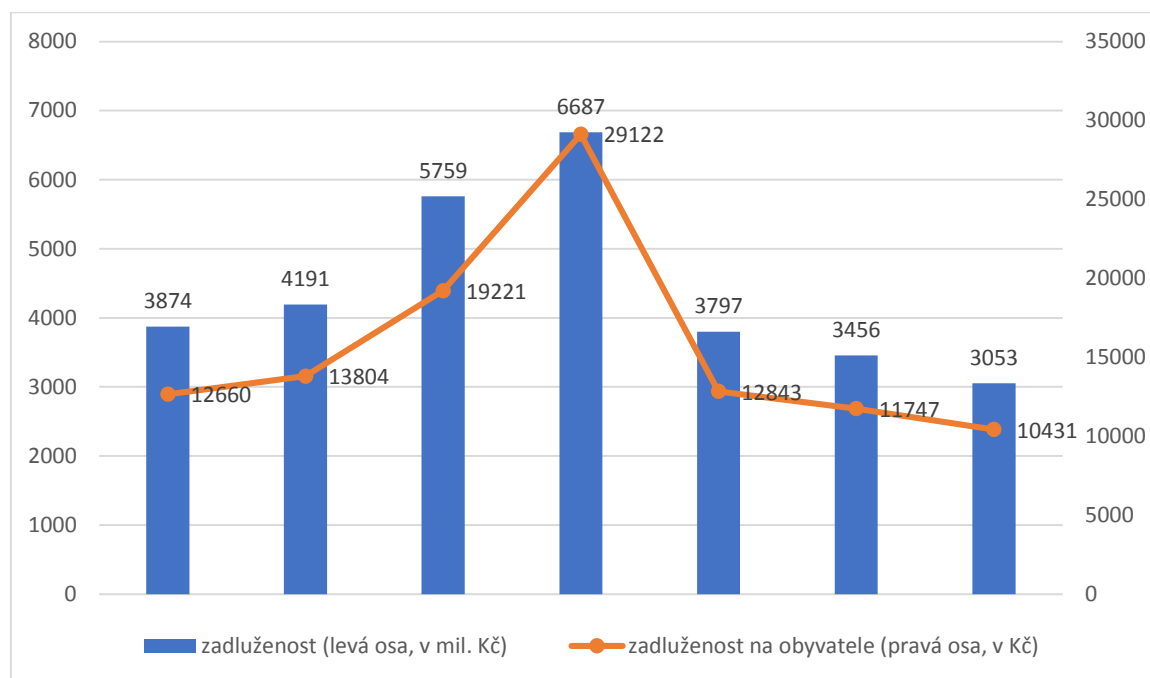
Zdroj: Vlastní zpracování dle dostupných informací (monitor.statnipokladna.cz)

4.1.3 Zhodnocení zadluženosti města Ostravy

Vývoj dluhu města Ostravy má klesající tendenci, jak může být zřetelné z grafu č. 13. Nejvyšší dluh města byl zaznamenán v roce 2013, činil 6 687 mil. Kč a zadlužení v přepočtu na obyvatele dosahovalo výše 29 122 Kč, hlavním důvodem zmíněné výše dluhu byly dopady předešlé ekonomické krize a meziroční růst kapitálových výdajů. V dalších letech měl dluh klesající tendenci, v roce 2016 dosahoval dluh města Ostravy 3 053 mil. Kč a dluh na obyvatele 10 431 Kč.

V roce 2018 je zadluženost města Ostravy podstatně nižší, potvrzuje to i ratingová agentura Moody's, která městu udělila nejlepší hodnocení, jež mohla v rámci České republiky udělit. Ostrava obdržela hodnocení A1 pozitivní. Uvedené hodnocení vypovídá o tom, že Ostrava hospodaří dobře, daří se jí snižovat dluh a zároveň tvořit rezervy. V současné době dluh města činí okolo 2,7 mld. Kč, ale lze konstatovat, že v následujícím období dojde pravděpodobně k jeho snížení (Ostrava, 2018 b).

Graf č. 4.1.3.1 Vývoj zadluženosti města Ostravy v letech 2010–2016

Zdroj: Vlastní zpracování dle dostupných údajů (monitor.statnipokladna.cz)

4.1.3.1 Regulace zadluženosti dle zákona o rozpočtové odpovědnosti

Jak již bylo zmíněno v teoretické části této práce, zákon č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti, je účinný od 01.01.2018. Zmíněná legislativa má omezit zadlužení veřejných rozpočtů, konkrétně obcí, jejichž dluh přesáhne 60 % průměru celkových příjmů za čtyři roky. Ministerstvo financí bude podle zmíněného ukazatele hodnotit obce poprvé v roce 2018 a to období let 2014, 2015, 2016 a 2017.

V této práci jsou hodnoceny příjmy z roku 2013–2016. Dle níže uvedené tabulky č. 4.1.3.1.1 můžeme vidět, že podíl dluhu k průměru příjmů za poslední čtyři roky dosáhl 29 %. I přes vysokou zadluženost na 1 obyvatele ve výši 10 431 Kč (k 31.12.2016), je Ostrava schopna vzhledem k svým příjmům hradit své závazky a vyvarovat se tak dluhové pasti. O tom již vypovídá pozitivní hodnocení ratingové agentury.

Tabulka č. 4.1.3.1.1 Výpočet rozpočtové odpovědnosti města Ostravy (v mil. Kč)

Rok	Příjmy	Průměr příjmů	Dluh		Podíl
2013	9981	10312	Směnky k úhradě	320	29 %
2014	9334		Dlouhodobé úvěry	2713	
2015	11024		Dluh celkem	3033	
2016	10910				

Zdroj: Vlastní zpracování dle dostupných údajů (monitor.statnipokladna.cz)

4.2 Opava

4.2.1 Charakteristika města Opavy

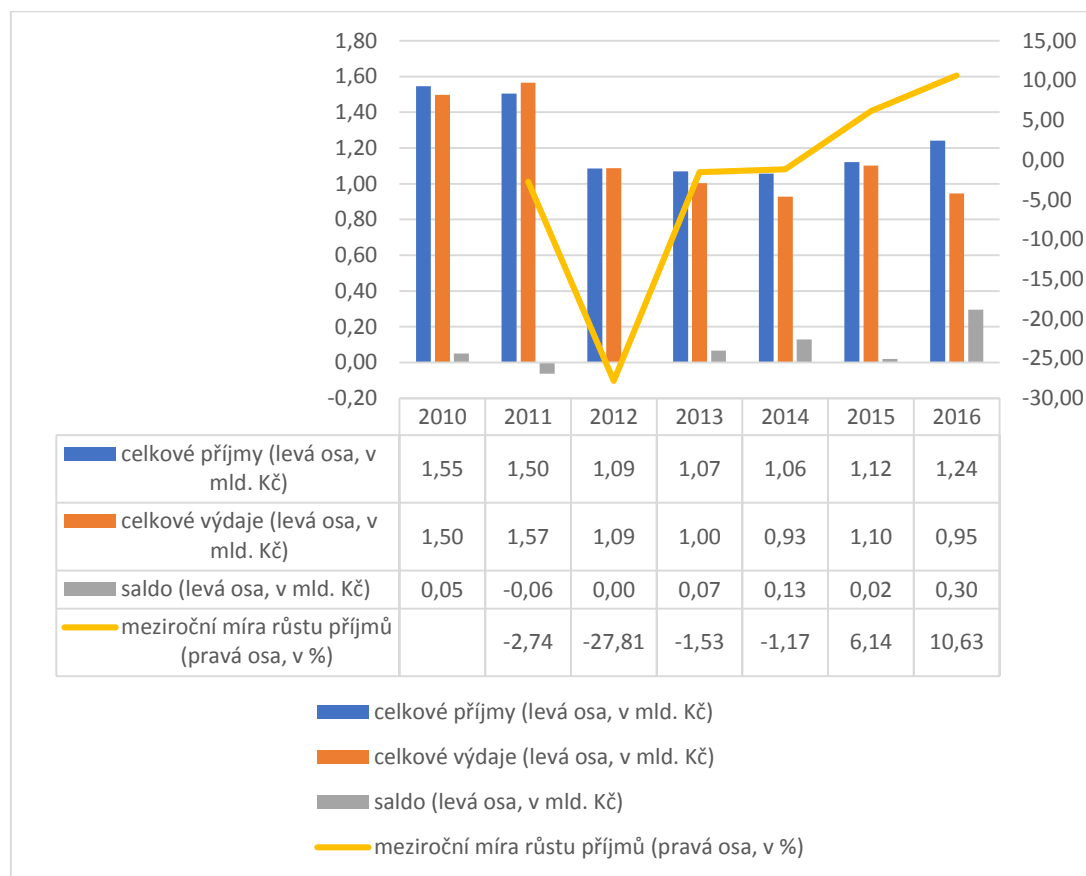
Statutární město Opava je počtem obyvatel ve výši 57 387 třetí největší město Moravskoslezského kraje. Nachází se v úrodném údolí mezi výběžky Nízkého Jeseníku a Poopavské nížiny. Centrální oblast města Opavy je vymezena částmi Opava–Město, Opava–Předměstí, Kateřinky u Opavy, Kylešovice a Jaktař.

Opava byla považována za metropoli Slezska, v současné době je významným historickým městem na území Moravskoslezského kraje. Samotný historický odkaz zanechávají významné instituce, které se v Opavě nachází. Jedná se o Slezskou univerzitu, Slezské divadlo a Slezské zemské muzeum (TIC. opava-city, 2017).

4.2.2 Vývoj příjmů a výdajů města Opavy

Graf č. 4.2.2.1 zaznamenává vývoj celkových příjmů a výdajů statutárního města Opavy v letech 2010–2016. V roce 2012 došlo k meziročnímu poklesu příjmů a výdajů o téměř 28 %. Tento pokles byl zapříčiněn poklesem přijatých investičních a neinvestičních dotací, více bude upřesněno v grafu č. 4.2.2.2. V následujícím období město Opava hospodařilo s přebytkem, jak je z grafu zřejmé, nejvyšší přebytek byl zaznamenán v roce 2016. V uvedeném roce došlo k meziročnímu růstu příjmů o téměř 11 %, zároveň k poklesu výdajů o téměř 14 %, přebytek rozpočtu činil 0,3 mld. Kč.

Graf č. 4.2.2.1 Vývoj příjmů a výdajů v letech 2010–2016

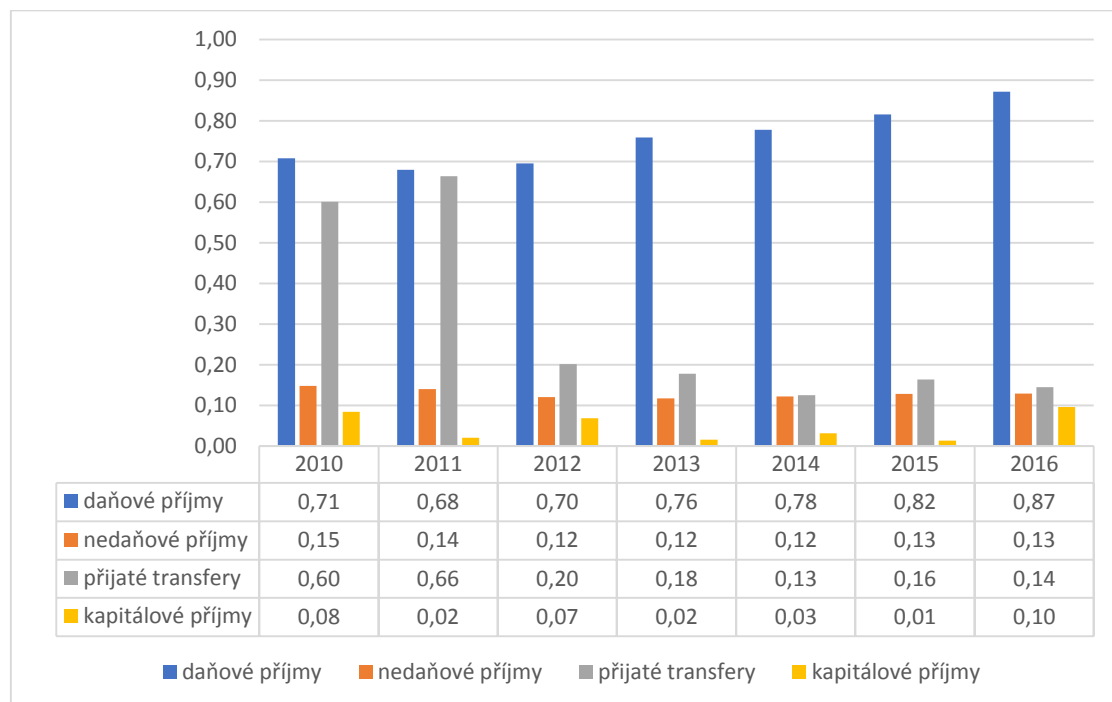

Zdroj: Vlastní zpracování dle dostupných údajů (monitor.statnipokladna.cz)

Graf č. 4.2.2.2. zachycuje druhové členění příjmů města Opavy v letech 2010–2016. V období let 2010–2011 tvořily přijaté transfery téměř stejnou výši příjmů, jako tvořily daňové příjmy. Hlavním příjmem, který tvořil významnou část přijatých transferů, byly dotace ze strany Ministerstva práce a sociálních věcí. Prostředky byly určeny k financování dávek sociální péče, příspěvků na péči, vytvoření pracovních příležitostí v rámci VPP a pojistného související s veřejnou službou o pomoci v hmotné nouzi. Tato skutečnost byla ovlivněna sociální reformou, platnou od 01.01.2012. Uvedená reforma sjednotila výplatu sociálních dávek a na místo pověřených obecních úřadů dávky začaly vyplácet příslušné úřady práce (MPSV, 2011). Zmíněné faktory se projeví v roce 2012 meziročním poklesem přijatých transferů o 0,46 mld. Kč.

Vývoj daňových příjmů měl od roku 2012 vzestupnou tendenci, v roce 2016 daňové příjmy činily 0,87 mld. Kč, meziročně vzrostly o 6 %. Ve stejném roce došlo také k meziročnímu nárůstu kapitálových příjmů o 0,09 mld. Kč. Zmíněný nárůst byl významně ovlivněn zvýšeným prodejem pozemků.

Graf č. 4.2.2.2 Druhové členění příjmů v letech 2010–2016 (v mld. Kč)

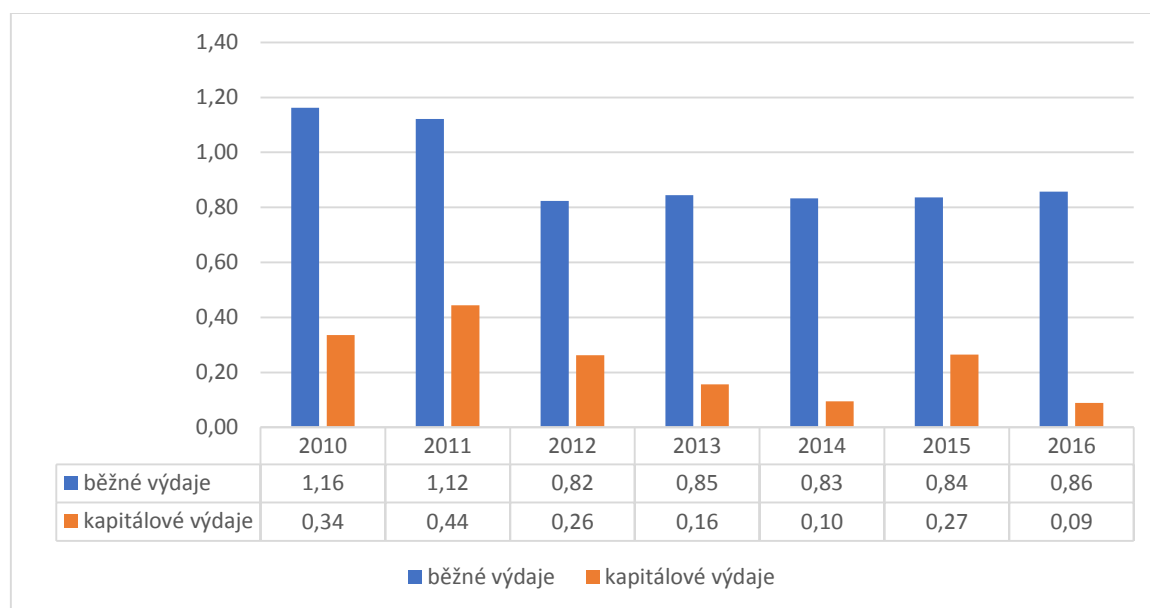

Zdroj: Vlastní zpracování dle dostupných informací (monitor.statnipokladna.cz)

Graf č. 4.2.2.3 zachycuje vývoj běžných a kapitálových výdajů města Opavy, v letech 2010–2016. Graf reflektuje obdobný vývoj, jako byl zaznamenán v případě příjmů. V roce 2012 došlo k razantnímu poklesu celkových výdajů, běžné výdaje klesly o 24 % a kapitálové téměř o 40 %. Hlavní příčinou uvedeného poklesu byla výše zmíněná sociální reforma, která upravovala kompetenci vyplácení sociálních dávek. Tato kompetence přešla z pověřených obecních úřadů na úřady práce. Obce zmíněným vlivem přišly o dotace ze státního rozpočtu a zároveň došlo k poklesu jejich výdajů.

V letech 2013–2016 byla výše běžných výdajů téměř konstantní, v roce 2015 zaznamenáváme růst kapitálových výdajů o 0,17 mld. Kč. Hlavním důvodem uvedeného růstu byly zvýšené investiční výdaje, související zejména s výstavbou komunitního centra Kylešovic (místní části Opavy), I. Etapy stezky pro chodce a cyklisty, zlepšení stavu dopravní infrastruktury nebo s rekonstrukcí místních příspěvkových organizací. V roce 2016 zaznamenáváme znovu pokles kapitálových výdajů (Závěrečný účet Statutárního města Opavy, 2010–2016).

Graf č. 4.2.2.3 Druhové členění výdajů v letech 2010–2016 (v mld. Kč)

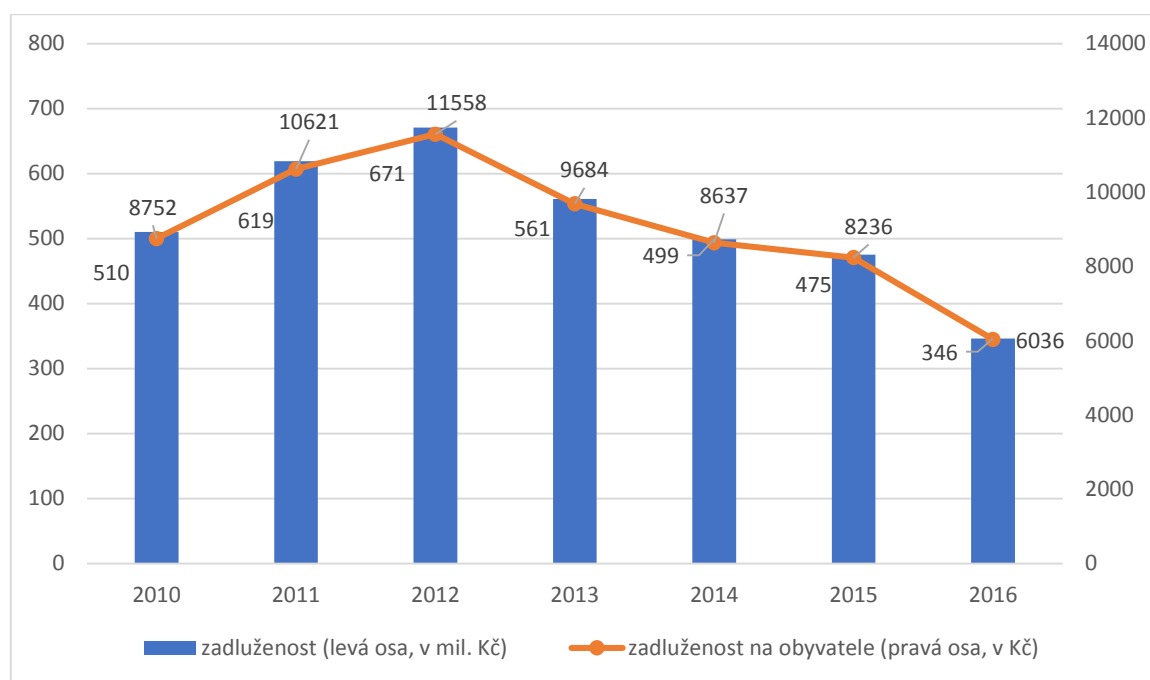
Zdroj: Vlastní zpracování dle dostupných dat (monitor.statnipokladna.cz)

4.2.3 Zhodnocení zadluženosti města Opavy

Statutární město Opava je druhým nejvíce zadluženým městem v Moravskoslezském kraji. V grafu č. 4.2.3.1 je zaznamenán vývoj zadluženosti města Opavy v letech 2010–2016. Nejvýznamnější nárůst zadluženosti vykazuje rok 2012, kdy celkový dluh města činil 671 mil. Kč. Hlavní příčinou zmíněné zadluženosti byly přijaté dlouhodobé úvěry od komerčních bank. Jednalo se především o poskytnutí úvěrového rámce ve výši 292 mil. Kč, na základě uzavřené smlouvy o financování a refinancování projektů z Evropských fondů, státního rozpočtu a státních fondů v roce 2011. Dále o zůstatek úvěru, který byl poskytnutý na základě úvěrové smlouvy v roce 2009 k úhradě nemovitosti v centru památkové zóny (obchodní centrum Slezanka), ve výši 273 mil. Kč. O zůstatek úvěru ve výši 88 mil. Kč, na základě uzavřené smlouvy v roce 2005, určený k financování projektů statutárního města Opavy a investiční úvěr, poskytnutý na základě uzavřené smlouvy o financování projektu na vybudování kanalizace v obci Malé Hoštice.

Jak je z grafu zřejmé, v následujících letech 2013–2016 došlo k poklesu zadluženosti, a to vlivem splacení jednotlivých jistin úvěrů. V roce 2016 činila celková výše dluhu 346 mil. Kč a dluh na obyvatele 6 036 Kč. V roce 2016 nedošlo k čerpání nových úvěrů, dluh tedy sestával z úvěrů minulých let (Závěrečný účet Statutárního města Opavy, 2010–2016).

Graf č. 4.2.3.1 Vývoj zadluženosti města Opavy v letech 2010–2016

Zdroj: Vlastní zpracování dle dostupných dat (monitor.statnipokladna.cz)

4.2.3.1 Regulace zadluženosti dle zákona o rozpočtové odpovědnosti

Dle zákona č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti, účinným od 01.01.2018, jsou hodnoceny příjmy město Opavy z roku 2013–2016.

Z tabulky č. 4.2.3.1.1 můžeme vidět, že podíl dluhu k průměru příjmů za poslední čtyři roky dosáhl 31 %. Město Opava v posledních letech vykazuje pokles celkového dluhu, v roce 2016 jeho výše činila 346 mil. Kč. Ačkoliv je město Opava druhým nejzadluženějším městem v Moravskoslezském kraji, je schopné hradit své závazky a vyvarovat se tak dluhové pasti.

Tabulka č. 4.2.3.1.1 Výpočet rozpočtové odpovědnosti města Opavy (v mil. Kč)

Rok	Příjmy	Průměr příjmů	Dluh	Podíl
2013	1241	1122	Směnky k úhradě	0
2014	1122		Dlouhodobé úvěry	346
2015	1057		Dluh celkem	346
2016	1069			

Zdroj: Vlastní zpracování dle dostupných informací (monitor.statnipokladna.cz)

4.3 Karviná

4.3.1 Charakteristika města Karviné

Posledním z nejvíce zadlužených měst Moravskoslezského kraje, které bude hodnoceno v této práci, je statutární město Karviná, počtem obyvatel ve výši 54 413 (31.12.2016) čtvrté největší město Moravskoslezského kraje. Jeho území je vymezeno devíti městskými částmi, jsou jimi: Fryštát, Doly, Lázně Darkov, Ráj, Staré Město, Nové Město, Mizerov, Hranice a Louky.

Stejně jako u města Ostravy je ekonomický potenciál města ovlivněn jeho historickým vývojem. Město Karviná bylo silně ovlivněno svým industriálním rozvojem, jenž byl zapříčiněn nálezem černého uhlí. Město tak bylo orientováno na těžký průmysl a stalo se centrem zaměstnanosti. Poptávka po práci byla zde tak velká, že město učinilo rozsáhle investice na výstavby bytů, dopravní infrastruktury, objektů školství, zdravotnictví a kultury. V současné době působí v okrese Karviná 2 důlní závody. I přes rozsáhlý útlum, který je spojen s těžbou nerostných surovin, má okres Karviná nadále nejvyšší zastoupení z pohledu zaměstnanosti v okrese (MPSV, 2018).

4.3.2 Vývoj příjmů a výdajů města Karviné

Graf č. 4.2.2.1 sleduje vývoj celkových příjmů a výdajů města Karviné v letech 2010–2016. Lze konstatovat, že v roce 2010 byly příjmy a výdaje města nejvyšší. Hlavní příčinou byl nárůst kapitálových příjmů a zároveň kapitálových výdajů (více bude upřesněno v grafu č. 4.2.2.2 a 4.2.2.3). V roce 2011 došlo k meziročnímu poklesu příjmů o téměř 32 % a zároveň k poklesu výdajů o 39 %. V následujícím období byla výše příjmů a výdajů téměř konstantní. V roce 2011–2014 hospodařilo město Karviná s přebytkovým rozpočtem. V uvedeném období činila průměrná výše příjmů okolo 1,18 mld. Kč a výdajů okolo 1 mld. Kč. V roce 2015 došlo k meziročnímu růstu výdajů o 48 %, rozpočet města byl schodkový, vykazoval deficit ve výši 0,24 mld. Kč. V následujícím roce došlo k poklesu výdajů a zároveň růstu příjmů. Město hospodařilo s přebytkem ve výši 0,35 mld. Kč.

Graf č. 4.3.2.1 Vývoj celkových příjmů a výdajů v letech 2010–2016

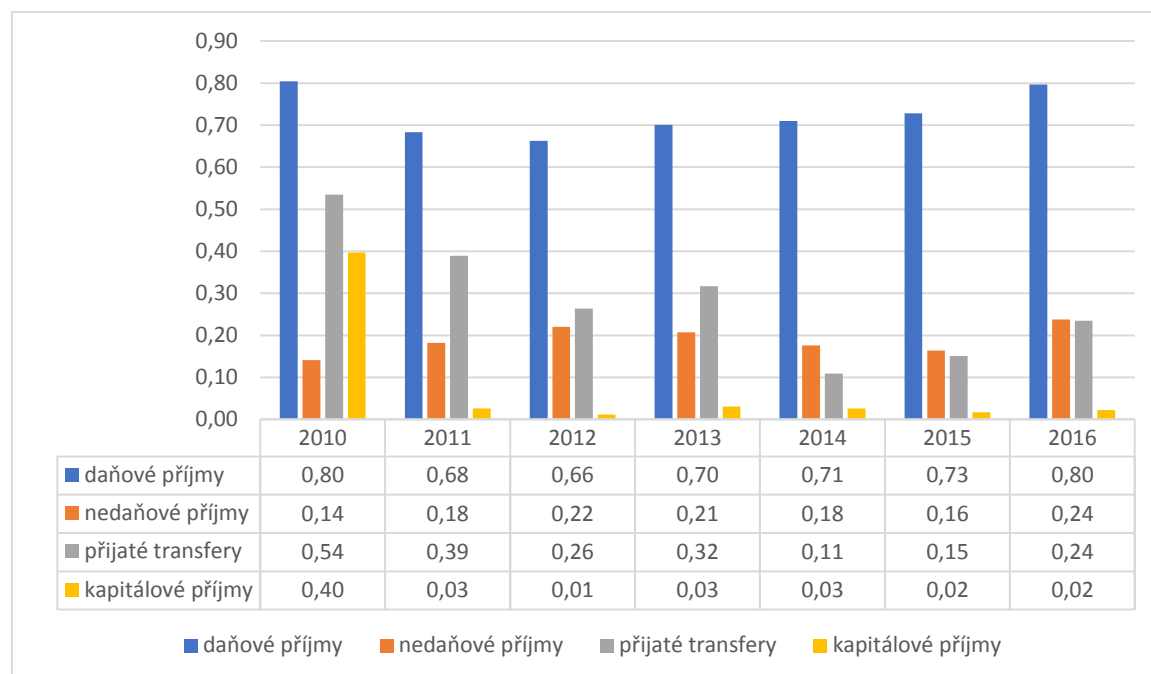
Zdroj: Vlastní zpracování dle dostupných informací (monitor.statnipokladna.cz)

Graf č. 4.3.2.2 sleduje vývoj příjmů dle druhového členění v letech 2010–2016. Jak již bylo zmíněno u popisu předchozího grafu, v roce 2010 byla výše příjmů a výdajů nejvyšší. Vzhledem k druhovému členění příjmů si lze povšimnout, že výše kapitálových příjmů téhož roku činila 0,4 mld. Kč. Hlavní příčinou nárůstu kapitálových příjmů byla privatizace bytového fondu, která započala již v roce 2009. V následujících letech byla výše kapitálových výdajů poměrně nízká, pohybovala se průměrně okolo 0,02 mld. Kč.

Dalším vysokým příjmem, jenž byl v roce 2010 zaznamenán, jsou přijaté transfery ve výši 0,54 mld. Kč. Jejich výše byla jednak ovlivněna dotacemi z Ministerstva práce a sociálních věcí, ale i značnými dotacemi ze strany Regionální rady regionu soudržnosti Moravskoslezsko, Evropského fondu pro regionální rozvoj, Ministerstva životního prostředí, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a jiných subjektů. Dotace byly především určeny na investiční projekty, jednalo se např. o opravu knihovny, výstavbu loděnice, opravu komunikací, modernizaci budov či nové vybavení škol. V následujících

letech byla výše přijatých transferů poněkud nižší (Závěrečný účet města Karviné, 2010–2016).

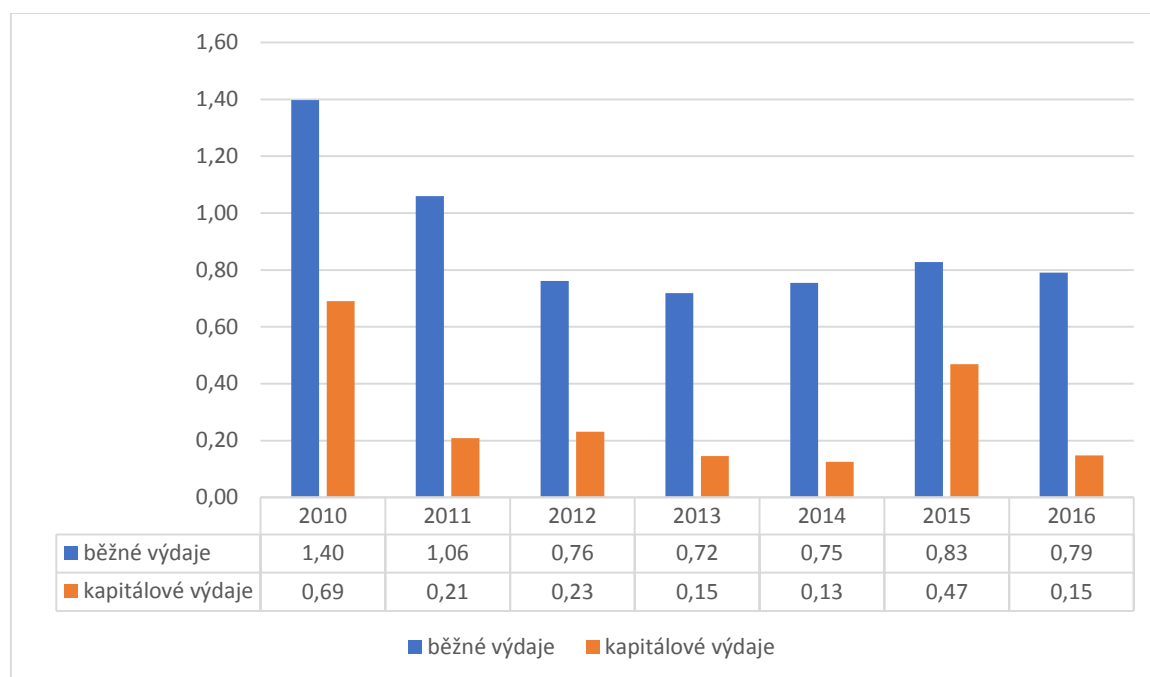
Graf č. 4.3.2.2 Druhové členění příjmů v letech 2010–2016 (v mld. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování dle dostupných informací (monitor.statnipokladna.cz)

V Grafu č. 4.3.2.3 je zaznamenáno druhového členění výdajů města Karviné v letech 2010-2016. Se značnými příjmy, které mělo město v roce 2010, jsou spojeny zvýšené výdaje. V roce 2010 činily běžné výdaje města téměř 1,4 mld. Kč a kapitálové 0,69 mld. Kč. Tyto výdaje byly spojeny s rozsáhlými investičními akcemi, které v uvedeném roce proběhly (viz. popis grafu č. 4.3.2.2). Ve zmíněném roce byla také dokončena rozsáhlá investiční akce v hodnotě 1,2 mld. Kč, jednalo se o rozšíření stávající kanalizace, jejíž výstavba započala v roce 2008. V následujících letech můžeme vidět relativní pokles výdajů, přičemž v roce 2015 je zaznamenán výraznější růst kapitálových výdajů. Příčinou uvedeného růstu byly rozsáhlé investiční akce, které na území města proběhly. Jednalo se především o rekonstrukci a modernizaci sportovního areálu, revitalizaci veřejného prostranství v centru města Karviné nebo jiné investiční akce. V roce 2016 zaznamenáváme pokles běžných i kapitálových výdajů o 0,36 mld. Kč (Závěrečný účet města Karviné, 2010–2016).

Graf č. 4.3.2.3 Druhové členění výdajů v letech 2010–2016 (v mld. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování dle dostupných dat (monitor.statnipokladna.cz)

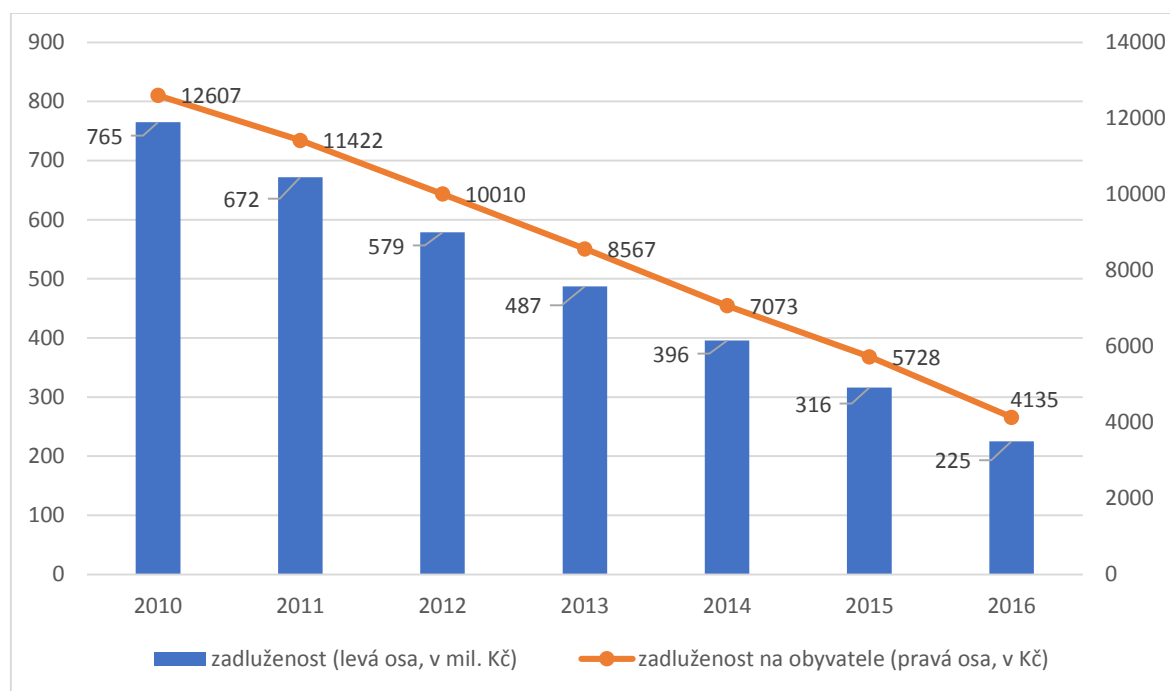
4.3.3 Zhodnocení zadluženosti města Karviné

Lze konstatovat, že vývoj zadluženosti statutárního města Karviné má klesající tendenci. Na základě grafu č. 4.3.3.1 můžeme vidět, že město svůj dluh každoročně snižuje. Nejvyšší dluh byl zaznamenán v roce 2010, činil 765 mil. Kč a zadlužení v přepočtu na obyvatele dosahovalo výše 12 607 Kč. Hlavní příčinou zadlužení města byly rozsáhlé úvěry, které byly účelově vynaloženy zejména k financování výstavby místní kanalizace, rekonstrukci škol a panelových domů a jiných investic na území města. Od roku 2005 město Karviná uzavřelo celkem tři smlouvy o poskytnutí úvěrového rámce.

První úvěrový rámec byl přijat v roce 2005 ve výši 138 mil. Kč. V roce 2006 byl přijatý druhý úvěrový rámec, a to ve výši 430 mil. Kč. Třetí úvěrový rámec byl přijat v roce 2007 ve výši 550 mil. Kč. Čerpání uvedených úvěrů vedlo k nárůstu zadluženosti do roku 2010.

V současné době jsou první dva úvěry splaceny, splatnost posledního úvěru byla stanovena do roku 2023, ovšem město Karviná stejně jako v roce 2016 i v roce 2017 hospodařilo s přebytkem, a to ve výši 331 mil. Kč. Město rozhodlo, že zmíněný přebytek aplikuje k předčasnému splacení posledního úvěru, město tak ušetří 8,2 mil. Kč za úroky a jeho dluh bude nulový (Karviná, 2018).

Graf č. 4.3.3.1. Vývoj zadluženosti města Karviné v letech 2010–2016

Zdroj: Vlastní zpracování dle dostupných údajů (monitor.statnipokladna.cz, ČSÚ)

4.3.3.1 Regulace zadluženosti dle zákona o rozpočtové odpovědnosti

Dle zákona č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti, účinným od 01.01.2018, jsou hodnoceny příjmy města Karviné z roku 2013–2016.

Dle tabulky č. 4.3.3.1 můžeme vidět, že podíl dluhu k průměru celkových příjmů za poslední čtyři roky dosáhl 19 %. Z toho vyplývá, že město je schopno vzhledem k svým příjmům hradit své závazky a jeho zadluženost ho nijak neohrožuje. Bez ohledu na to, že město po roce 2018 bude zcela bez dluhu.

Tabulka č. 4.3.3.1.1 Výpočet rozpočtové odpovědnosti města Karviné

Rok	Příjmy	Průměr příjmů	Dluh	Podíl
2013	1256	1157	Směnky k úhradě	0
2014	1021		Dlouhodobé úvěry	225
2015	1060		Dluh celkem	225
2016	1292			

Zdroj: Vlastní zpracování dle dostupných údajů (monitor.statnipokladna.cz)

5 Závěr

Tato bakalářská práce je zaměřena na zadluženost územních samosprávných celků České republiky. Hlavním cílem práce je popsat a zhodnotit zadluženost krajů v ČR a vybraných obcí v Moravskoslezském kraji. Konkrétně zadluženost tří statutárních měst (Ostravy, Opavy a Karviné). Práce je zaměřena rovněž na vývoj hospodaření územních rozpočtů a příčiny jejich zadlužení.

Teoretickou část práce tvořila základní charakteristika obcí a krajů, možnosti a příčiny zadlužení jejich rozpočtů. Hlavní příčinou zadluženosti některých samospráv byly rozsáhlé investiční akce, na které obce musely vynaložit značnou část peněžních prostředků. K financování rozsáhlých investic, pod kterými si můžeme představit např. výstavby plynofikací, kanalizací, ČOV nebo vodovodů, nestačily běžné příjmy a obce tak musely využít příjmy návratného charakteru. Mezi tyto příjmy patří především úvěry od komerčních bank, emise komunální obligací nebo návratné půjčky a finanční výpomoci od jiných subjektů. V okamžiku, kdy se obec nebo kraj rozhodne využít k financování svých potřeb příjem návratného charakteru, vzniká její (jeho) zadlužení, které je potřeba určitým způsobem regulovat. V ČR je nově ustanoven zákon č. 23/2017 Sb., zákon o pravidlech rozpočtové odpovědnosti, jenž zavádí opatření, která mají omezit nadměrné zadlužení veřejných rozpočtů. Dle této legislativy nesmí výše dluhu územně samosprávného celku překročit 60 % průměru jeho příjmů za poslední 4 rozpočtové roky. Překročí-li územní samospráva toto pravidlo, je povinna v následujícím kalendářním roce svůj dluh snížit. Nedojde-li k snížení, přijde daná samospráva o svůj podíl na daňovém výnosu.

Praktická část práce je tvořena dvěma kapitolami. V první kapitole (kapitola č. 3) byla provedena analýza zadluženosti krajů na území ČR. Byl sledován vývoj příjmů a výdajů krajů v letech 2012–2016, vývoj celkové zadluženosti krajů v letech 2005–2016, zadluženost jednotlivých krajů v letech 2015–2016 a konkrétní zadlužení Moravskoslezského kraje v letech 2012–2016, včetně vlivu makroekonomických ukazatelů na jeho zadluženost. Na základě uvedeného vývoje lze konstatovat, že zadluženost krajů ČR meziročně klesá. V roce 2016 činil dluh všech krajů na území ČR 21,3 mld. Kč, přičemž dluh na obyvatele v rámci všech krajů dosahoval v průměru výše 2 016 Kč. Dluh krajů zahrnuje především přijaté úvěry, poněvadž kraje doposud neemitovaly komunální dluhopisy. Nejzadluženějším krajem v roce 2016 byl kraj Olomoucký, jeho dluh dosahoval výše 3,77 mld. Kč, příčinou jeho zadlužení byly rozsáhlé investice do dopravní infrastruktury. V rámci Moravskoslezského kraje byl zaznamenán v období let 2012–2015

nárůst zadlužení. Hlavní příčinou zadlužení MSK bylo předfinancování výdajů u projektů spolufinancovaných z evropských finančních zdrojů, jakmile došlo k přijetí evropských dotací, zadluženost kraje klesla. Tato skutečnost vyplývá i z korelační analýzy, u které se ukázalo, že vliv makroekonomických ukazatelů nemá značný vliv na zadluženost MSK. Na základě pozitivního ratingu MSK lze prohlásit, že zadluženost tohoto kraje bude v následující období klesat.

Druhá kapitola empirické části (kapitola č. 4) hodnotí zadluženost tří nejzadluženějších statutárních měst Moravskoslezského kraje. Provádí analýzu jejich hospodaření a vývoje zadluženosti ve sledovaném období let 2010–2016.

Prvním hodnoceným městem bylo statutární město Ostrava. Vývoj jeho dluhu měl klesající tendenci, ostatně jako u většiny územních rozpočtů, v roce 2016 hospodařila Ostrava s přebytkem. Nejvyšší nárůst dluhu byl zaznamenán v roce 2013, kdy dluh činil 6 687 mil. Kč, příčinou zmíněného nárůstu byly dopady předešlé ekonomické krize a rovněž růst kapitálových výdajů v daném roce. V roce 2018 je zadluženost města Ostravy podstatně nižší, potvrzuje to i ratingová agentura Moody's, jež městu vylepšila ratingové hodnocení na A1 pozitivní.

Druhým hodnoceným městem bylo statutární město Opava, které vykázalo také meziroční pokles dluhu. V roce 2016 hospodařilo s přebytkem a výše jeho dluhu činila 346 mil. Kč. Nejvyšší nárůst dluhu byl zaznamenán v roce 2012, kdy dluh činil 671 mil. Kč. Hlavní příčinou zmíněné zadluženosti byly přijaté dlouhodobé úvěry od komerčních bank. Úvěry byly určeny zejména k financování a refinancování projektů z Evropských fondů, státního rozpočtu a státních fondů, dále k úhradě nemovitosti v centru památkové zóny a k vybudování místní kanalizace.

Posledním hodnoceným městem bylo statutární město Karviná. Zadluženost města Karviné každoročně klesá, nejvyšší dluh byl zaznamenán v roce 2010, činil 765 mil. Kč. Hlavní příčinou zadlužení města byly rozsáhlé úvěry, které byly účelově vynaloženy zejména k financování výstavby místní kanalizace, rekonstrukci škol a panelových domů a jiných investic na území města. V roce 2018 městu zbývá splatit pouze jeden úvěr, ale dle rozhodnutí místního zastupitelstva dojde k předčasnému splacení úvěru a město bude zcela bez dluhu.

Na základě zhodnocení zadluženosti krajů na území ČR, Moravskoslezského kraje a vybraných obcí v Moravskoslezském kraji, lze konstatovat, že zadluženost územních samospráv klesá. Vývoj zadluženosti byl podmíněn zejména investičními aktivitami předešlých let a hospodářským vývojem země.

Seznam použité literatury

Odborná literatura

BUDÍKOVÁ, Marie, Maria KRÁLOVÁ a Bohumil MAROŠ. Průvodce základními statistickými metodami. Praha: Grada, 2010. Expert (Grada). ISBN 9788024732435.

KHAN, A. a W. B. HILDRETH. Budget theory in the public sector. 1st ed. Westport: Quorum Books, 2002. ISBN 1-56720-281-0.

PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. Veřejná správa a finance veřejného sektoru. 2., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2005. ISBN 8073570521.

PEKOVÁ, Jitka. Hospodaření a finance územní samosprávy. Praha: Management Press, 2004. ISBN 8072610864.

PROVAZNÍKOVÁ, Romana. Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2015. Finance (Grada). ISBN 978-80-247-5608-0.

TAHAL, Radek a kolektiv, 2017. Marketingový výzkum: Postupy, metody, trendy. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-0206-8.

VARADZIN, František a Jiří BEČICA. Sídla a produkční potenciál: (fungování a ekonomický potenciál obcí v ČR s příklady z území Moravskoslezského kraje). Průhonice: Professional Publishing, 2016. ISBN 9788090659407.

Odborný článek

KAMENÍČKOVÁ, Věra, 2018. Obce a pravidla rozpočtové odpovědnosti: Co lze očekávat? Moderní obec. Měsíčník vydavatelství Profi Press, 2018(3), 18-19.

TESAŘ, Luděk, 2018. Investice v obci bez dotací aneb Finance v cestě vzhůru stát nemusí. Moderní obec. Měsíčník vydavatelství Profi Press, 2018(3), 20-21.

Legislativa

Zákon č. 190/2004 Sb. Zákon o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů. In. *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>

Zákon č. 128/2000 Sb., zákon o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů. In. *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>

Zákon č. 129/2000 Sb., zákon o krajích, o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů. In. *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>

Zákon č. 23/2017 Sb., zákon o pravidlech rozpočtové odpovědnosti. In. *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>

Zákon č. 420/2004 Sb., zákon o přezkoumání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí, ve znění pozdějších předpisů. In. *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>

Internetové zdroje

Deník veřejné zprávy (DVS, 2017). *Hospodaření krajů 2016, 2017*. [online]. [2018-03-08]. Dostupné z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6738888>

Český statistický úřad (ČSÚ, 2017 a). *Demografická ročenka okresů 2006-2016*. CZSO. [online]. [2018-15-03]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/moravskoslezsky-kraj-z2k470ru73>

Český statistický úřad (ČSÚ, 2017 b). *Charakteristika okresu Ostrava-město*. CZSO. [online]. [2018-25-03] Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xt/charakteristika_okresu_ostrava_mesto

Český statistický úřad (ČSÚ, 2018). *Charakteristika Moravskoslezského kraje*. CZSO. [online]. [2018-13-03]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xt/charakteristika_moravskoslezskeho_kraje

Český statistický úřad (ČSÚ, 2018). *HDP Výdajová metoda*. CZSO. [online]. [2018-13-03]. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenka.presmsocas>

Český statistický úřad (ČSÚ, 2018). *Míra inflace*. CZSO. [online]. [2018-13-03]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/mira_inflace

Český statistický úřad (ČSÚ, 2018). *Obecná míra nezaměstnanosti*. CZSO. [online]. [2018-13-03]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=ZAM01-B&skupId=426&katalog=30853&pvo=ZAM01-B&str=v467&u=v413_VUZEMI_97_19

Integrovaný portál MPSV (MPSV, 2018). *Zpráva o situaci na Karvinském regionu v roce 2016*. MPSV [online]. [03.05.2018]. Dostupné z: https://portal.mpsv.cz/upcr/kp/msk/kop/karvina/analyzy/kaokres_1216.pdf

Karvina.cz (Karviná, 2018). *Karviná splatí dřív poslední úvěr*. Karviná [online]. [2018-05-05]. Dostupné z: <https://www.karvina.cz/deje-se/karvina-splati-driv-posledni-uver>

Karvina: *Závěrečný účet statutárního města Karviné 2016* [online]. Karvina. [cit. 2018-05-08] Dostupné z: <https://www.karvina.cz/magistrat/rozpocet>

Karvina: *Závěrečný účet statutárního města Karviné 2015* [online]. Karvina. [cit. 2018-05-08] Dostupné z: <https://www.karvina.cz/magistrat/rozpocet>

Karvina: *Závěrečný účet statutárního města Karviné 2014* [online]. Karvina. [cit. 2018-05-08] Dostupné z: <https://www.karvina.cz/magistrat/rozpocet>

Karvina: *Závěrečný účet statutárního města Karviné 2013* [online]. Karvina. [cit. 2018-05-08] Dostupné z: <https://www.karvina.cz/magistrat/rozpocet>

Karvina: *Závěrečný účet statutárního města Karviné 2012* [online]. Karvina. [cit. 2018-05-08] Dostupné z: <https://www.karvina.cz/magistrat/rozpocet>

Karvina: *Závěrečný účet statutárního města Karviné 2011* [online]. Karvina. [cit. 2018-05-08] Dostupné z: <https://www.karvina.cz/magistrat/rozpocet>)

Karvina: *Závěrečný účet statutárního města Karviné 2010* [online]. Karvina. [cit. 2018-05-08] Dostupné z: <https://www.karvina.cz/magistrat/rozpocet>)

Ministerstvo financí české republiky (MFCR, 2018). *Monitoring hospodaření obcí*. MFCR [online]. [2018-13-03]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/monitoring-hospodareni-obci>

Ministerstvo financí české republiky (MFCR, 2017). *Zadluženost územních rozpočtů*. MFCR [online]. [2018-13-03]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/zadluzenost-uzemnich-rozpocetu/2016/zadluzenost-uzemnich-rozpocetu-v-roce-201-30092>

Ministerstvo financí české republiky (MFCR, 2016). *Zadluženost územních rozpočtů*. MFCR [online]. [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/zadluzenost-uzemnich-rozpocetu/2015/zadluzenost-uzemnich-rozpocetu-v-roce-26255>

Ministerstvo financí české republiky (MFCR, 2015). *Zadluženost územních rozpočtů*. MFCR [online]. [2018-04-03]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/zadluzenost-uzemnich-rozpocetu/2014/zadluzenost-uzemnich-rozpocetu-v-roce-201-21237>

Ministerstvo financí české republiky (MFCR, 2014): *Zadluženost územních rozpočtů*. MFCR [online]. [2018-04-03]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/zadluzenost-uzemnich-rozpocetu/2013/zadluzenost-uzemnich-rozpocetu-v-roce-201-17755>

Ministerstvo financí české republiky (MFCR, 2013): *Zadluženost územních rozpočtů*. MFCR [online]. [2018-04-03]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/zadluzenost-uzemnich-rozpocetu/2012/zadluzenost-uzemnich-rozpocetu-v-2012-11641>

Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR, 2018). *Hypoteční úvěry poskytnuté v krajích ČR*. MMR [online]. [2018-02]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/cs/Ministerstvo/Bytova-politika/Hypotecni-uvery/Hypotecni-uvery-poskytnute-v-krajich-CR>

Moderní obec (Moderní obec, 2001). *Komunální dluhopisy (I)*. Moderní obec [online]. [2018-05-08]. Dostupné z: <http://moderniobec.cz/komunalni-dluhopisy-i/>

Monitor ministerstva financí (monitor.statnipokladna.cz) [online]. [2018-05-08]. Dostupné z: [online]. [2018-05-08]. Dostupné z: <http://moderniobec.cz/komunalni-dluhopisy-i/>

Moravskoslezský kraj (MSK, 2017). *Rating kraje*. MSK [online]. [2018-05-08]. Dostupné z: https://www.msk.cz/cz/verejna_sprava/rating-kraje-41276/

Moravskoslezský kraj (MSK). *Závěrečné účty*. MSK [online]. [cit. 2018-05-08]. Dostupné z: https://www.msk.cz/cz/verejna_sprava/zaverecne-ucty-41277/

Novinky (Novinky, 2018). *Moody's zlepšila výhled ratingu českých měst a krajů*. Novinky [online]. [2018-04]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/ekonomika/470251-moody-s-zlepsila-vyhled-ratingu-ceskych-mest-a-kraju-mohly-by-si-levneji-pujcovat.html>

Olomoucký deník (Olomoucký deník, 2016). *Obří dluh Olomouckého kraje: 3,8 miliardy. Kdy se to stalo a co s tím?* Olomoucký deník [online]. [2018-013-03]. Dostupné z: https://olomoucky.denik.cz/zpravy_region/obri-dluh-olomouckeho-kraje-3-8-miliardy-kdy-a-jak-se-to-stalo-20161005.html

Opava-city: *Závěrečný účet statutárního města Opavy* [online]. Opava [cit. 2018-05-08] Dostupné z: <http://www.opava-city.cz/cs/zaverecny-ucet-statutarniho-mesta-opavy-za-rok-2016-ucetni-zaverku-statutarniho-mesta-opavy-k>

Opava-city: *Závěrečný účet statutárního města Opavy* [online]. Opava [cit. 2018-05-08] Dostupné z: <http://www.opava-city.cz/cs/zaverecny-ucet-statutarniho-mesta-opavy-za-rok-2015-ucetni-zaverka-statutarniho-mesta-opavy-k>

Opava-city: *Závěrečný účet statutárního města Opavy* [online]. Opava [cit. 2018-05-08] Dostupné z: <http://www.opava-city.cz/cs/zaverecny-ucet-statutarniho-mesta-opavy-za-rok-2014-ucetni-zaverka-statutarniho-mesta-opavy-k>

Opava-city: *Závěrečný účet statutárního města Opavy* [online]. Opava [cit. 2018-05-08] Dostupné z: <http://www.opava-city.cz/cs/zaverecny-ucet-statutarniho-mesta-opavy-za-rok-2013>

Opava-city: *Závěrečný účet statutárního města Opavy* [online]. Opava [cit. 2018-05-08] Dostupné z: <http://www.opava-city.cz/cs/zaverecny-ucet-statutarniho-mesta-opavy-za-rok-2012>

Opava-city: *Závěrečný účet statutárního města Opavy* [online]. Opava [cit. 2018-05-08] Dostupné z: <http://www.opava-city.cz/cs/zaverecny-ucet-statutarniho-mesta-opavy-za-rok-2011-0>

Opava-city: *Závěrečný účet statutárního města Opavy* [online]. Opava [cit. 2018-05-08] Dostupné z: <http://www.opava-city.cz/cs/zaverecny-ucet-statutarniho-mesta-opavy-za-rok-2010-0>

Ostrava.cz (Ostrava, 2018 a). *Nejvýznamnější zaměstnavatelé, 2018* [online]. [2018-04]. Dostupné z: <https://www.ostrava.cz/cs/podnikatel-investor/ekonomicky-profil-mesta/nejvyznamnejsi-zamestnavatele>

Ostrava (Ostrava, 2018 b). *Ostrava má skvělý rating*. Ostrava [online]. [2018-05-08]. Dostupné z: <http://www.ostrava.cz/cs/o-meste/aktualne/ostrava-ma-skvely-rating>

Ostrava: *Zpráva o výsledku hospodaření* [online]. Ostrava [cit. 2018-05-08] Dostupné z: <http://www.ostrava.cz/cs/urad/magistrat/odbory-magistratu/odbor-financi-a-rozpoctu/oddeleni-rozpoctove/zpravy/zprava-o-vysledku-hospodareni-2016>

Ostrava: *Zpráva o výsledku hospodaření* [online]. Ostrava [cit. 2018-05-08] Dostupné z: <http://www.ostrava.cz/cs/urad/magistrat/odbory-magistratu/odbor-financi-a-rozpoctu/oddeleni-rozpoctove/zpravy/zprava-o-vysledku-hospodareni-za-rok-2015>

Ostrava: *Zpráva o výsledku hospodaření* [online]. Ostrava [cit. 2018-05-08] Dostupné z: <http://www.ostrava.cz/cs/urad/magistrat/odbory-magistratu/odbor-financi-a-rozpoctu/oddeleni-rozpoctove/zpravy/zprava-o-vysledku-hospodareni-2014>

Turistické informační centrum Opava (TIC.opava-city, 2017). *Základní informace o městě*, 2017. TIC. opava-city [online]. [2018-05-08]. Dostupné z: <http://tic.opava-city.cz/cs/novinka/zakladni-informace-o-meste>

Seznam zkratek

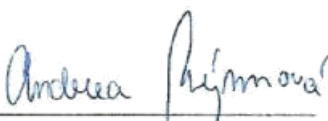
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
MSK	Moravskoslezský kraj
MRF	Ministerstvo financí
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. — autorský zákon, zejména S 35 — užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a 60 — školní dílo; - beru na vědomí, že Vysoká škola báňská — Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (S 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 11.05.2018

Andrea Býmová